

Riittävän hyvä vanhemmuus

Vanhemmuuden tukeminen lähisuhdeväkivalta-
työssä Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n turvako-
deissa

Päivi Aalto

Niko Kauppinen

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2021

Sosionomin tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomin tutkinto-ohjelma

AALTO, PÄIVI & KAUPPINEN, NIKO:

Riittävän hyvä vanhemmuus

Vanhemmuuden tukeminen lähisuhdeväkivaltatyössä Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n turvakodeissa

Opinnäytetyö 58 sivua, joista liitteitä 6 sivua

Toukokuu 2021

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten vanhemmuutta tuetaan lähisuhdeväkivaltatyössä Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n Hämeenkadun ja Mutkakadun turvakodeissa ja miten vanhemmuuden tukemista asiakastyössä olisi mahdollista kehittää. Tavoitteena oli osallistaa turvakotien työntekijät oman työnsä kehittämiseen ja saada sitä kautta vanhemmuuden tukemisesta näkyvämpi ja systemaattisempi osa lähisuhdeväkivaltatyötä. Tutkimusta ohjaaviksi käsitteiksi tarkentuivat lähisuhdeväkivalta, vanhemmuuden tukeminen kriisissä, riittävän hyvä vanhemmuus sekä läpi työn rinnalla kulkeva sensitiivisen työtteen näkökulma.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista toimintatutkimusta. Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella Hämeenkadun ja Mutkakadun turvakotien työntekijöiltä. Vastauksia kyselyyn saatiin kahdeksan. Aineiston analyysissä hyödynnettiin sisällönanalyysia, joka mahdollisti aineistosta esiin nousseiden teemojen luokittelun aihepiirteittäin valitun teoreettisen viitekehyksen mukaisesti.

Tutkimustulokset kertoivat, että vanhemmuuden tukemista lähisuhdeväkivaltatyössä tehdään tilannekohtaisesti tai tarpeen mukaan ja yleisin tapa tehdä työtä on omatyöntekijäkeskustelut. Samanaikaisesti koettiin, että vaikka tietoa ja osaamista vanhemmuuden tukemiseen asiakastyössä onkin, sitä kaivataan myös lisää. Vanhemmuuden tukemisen haasteiksi koettiin erityisesti lähisuhdeväkivallan aiheuttama kriisitilanne sekä vanhemman riittämättömät voimavarat. Vanhemmuuden tukemisen kehittämisen näkökulmasta toivottiin lapsen äänen esiin tuomista sekä vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen tukemista. Työryhmän ja esihenkilön tuki koettiin hyväksi vanhemmuuden tukemisen prosesseissa.

Johtopäätöksissä todettiin, että vanhemmuuden tukemista tehdään jo paljon tutkimuskohteena olevien turvakotien arjessa. Työntekijät kokevat, että heillä on sekä mahdollisuuksia että tietoa ja osaamista vanhemmuuden tukemiseen lähisuhdeväkivaltatyössä. Systemaattisemmaksi osaksi turvakodin arkea vanhemmuuden tukeminen on mahdollista saada valmiiden materiaalien keinoin, joita tämänkin opinnäytetyön tuloksena on kehitetty. Tutkimuksessa esiin nousseiden toiveiden mukaisesti tuotettiin vanhemmuuden tukemisen materiaali, jossa aikuisen ja lapsen kanssa työskennellään sekä yksilöinä että yhteisesti.

Asiasanat: turvakotipalvelut, lähisuhdeväkivalta, vanhemmuuden tukeminen, riittävän hyvä vanhemmuus

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

AALTO, PÄIVI & KAUPPINEN, NIKO:

Good Enough Parenting

Support of Parenting in Domestic Violence Work in the Shelters of Tampereen
ensi- ja turvakoti ry

Bachelor's thesis 58 pages, appendices 6 pages
May 2021

The aim of this study was to examine how parenting is supported in domestic violence work in the shelters of Tampereen ensi- ja turvakoti ry and to find out how it would be possible to make support of parenting a more visible and systematic part of domestic violence work. The concepts guiding the research were domestic violence, support of parenting in a crisis and good enough parenting. Aspect of sensitivity in work runs alongside the study.

Qualitative action research was used as the research method. The research material was collected with an electronic questionnaire from the employees of the shelters. Eight questionnaire responses were received. The analysis of the material was carried out with a theory-based method of analysis.

The results showed that support of parenting in domestic violence work is provided on a case-by-case basis. At the same time, it was felt that although there was knowledge and expertise to support parenting in client work, more was also needed. The crisis situation caused by domestic violence and the insufficient resources of the parent were perceived as challenges in supporting parenting. There was also a desire that the voice of the child would be brought to the fore and that the interaction between parent and child would be supported.

The conclusions stated that there are already significant achievements in supporting parenting in the everyday life of the shelters under study. To make support of parenting a more systematic part of the everyday life of the shelters, material to support parenting was produced, in which work is conducted with the adult and the child both as individuals and together.

Key words: shelter services, domestic violence, support of parenting, good enough parenting

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TAMPEREEN ENSI- JA TURVAKOTI RY TURVAKOTIPALVELUIDEN TUOTTAJANA	8
	2.1 Tampereen ensi- ja turvakoti ry.....	8
	2.2 Turvakotipalvelut.....	9
3	LÄHISUHDEVÄKIVALTA.....	12
4	VANHEMMUUDEN TUKEMINEN KRIISISSÄ	15
5	RIITTÄVÄN HYVÄ VANHEMMUUS.....	19
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	22
	6.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävä.....	22
	6.2 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen toteutus	23
	6.3 Aineiston käsittely ja analyysi.....	26
7	ALKUKARTOITUKSEN TULOKSET	28
	7.1 Taustakysymykset.....	28
	7.2 Vanhemmuuden tukeminen turvakotityössä	28
	7.3 Tieto ja osaaminen vanhemmuuden tukemisessä	29
	7.4 Materiaalit ja menetelmät vanhemmuuden tukemisessä.....	30
	7.5 Vanhemmuuden tukemisen kehittäminen	32
	7.6 Työryhmän ja esihenkilön tuki.....	34
	7.7 Seuranta turvakotijakson jälkeen	34
	7.8 Riittävän hyvä vanhemmuus	35
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	37
	8.1 Vanhemmuuden tukeminen lähisuhdeväkivaltatyössä.....	37
	8.2 Riittävän hyvään vanhemmuuteen ohjaaminen	39
9	TURVAKODEILLE TUOTETUT MATERIAALIT	41
	9.1 Vanhemmuuden tukemisen malli	41
	9.2 Riittävän hyvä vanhemmuus -huoneentaulu	43
10	POHDINTA	45
	10.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	45
	10.2 Jatkotutkimuskysymykset	47
	10.3 Opinnäytetyöprosessin arviointi.....	48
	LÄHTEET.....	49
	LIITTEET	53
	Liite 1. Saatekirje 27.11.2020	53
	Liite 2. Sähköinen kyselylomake 27.11.2020	54
	Liite 3. Vanhemmuuden tukemisen malli	55

Liite 4. Riittävän hyvä vanhemmuus -huoneentaulu.....	58
---	----

1 JOHDANTO

Lähisuhdeväkivalta voi koskettaa jokaista jossakin elämän vaiheessa. Ilmiönä lähisuhdeväkivalta on monimutkainen ja moniulotteinen, eikä se katso yhteiskuntaluokkaa, kulttuuria, ikäryhmää tai sukupuolta. Kyseessä on maailmanlaajuinen sosiaalinen ongelma, vaikka tunnustettuna ja tunnistettuna ilmiönä lähisuhdeväkivalta onkin vielä suhteellisen nuori. Lähisuhdeväkivaltaan tulee puuttua ja siihen on mahdollista saada apua. Turvakotipalvelut on luotu kaikkia lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeneita varten. Turvakodeissa ympäri Suomen tarjotaan tukea ja neuvontaa lähisuhdeväkivallan aiheuttamaan akuuttiin tilanteeseen laissa määritellyn turvakotipalvelun mukaisesti kaikenikäisille (Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 1354/2014).

Ajatus vanhemmuuden paremmasta tukemisesta turvakodissa tehtävässä lähisuhdeväkivaltatyössä syntyi sosionomiopintojen harjoittelussa Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n Hämeenkadun turvakodissa. Vanhemmuuden tukeminen lähisuhdeväkivallan aiheuttamassa kriisissä on aihe, joka koskettaa monia turvakotipalvelujen piirissä olevia aikuisia ja lapsia. Lähisuhdeväkivalta tulee uhrille usein yllätyksenä ja tähän kokemukseen liittyy aina kriisin kokeminen, mikä vaikuttaa väliaikaisesti myös uhrin toimintakykyyn (Rikosuhripäivystys 2019). Perheessä vallitseva kriisitilanne vaikuttaa tavalla tai toisella sen jokaiseen jäseneseen. Lähisuhdeväkivaltaan vahvasti liittyvät häpeän ja syyllisyyden tunteet edellyttävätkin äärimmäisen sensitiivistä otetta lähisuhdeväkivaltatyöhön ja vanhemmuuden tukemiseen siinä.

Vanhemmuuden tukemista turvakodissa tehtävässä lähisuhdeväkivaltatyössä ei ole juurikaan tutkittu aiemmin. Muutamassa opinnäytetyössä aihetta on kylläkin sivuttu aikuisen ja lapsen vuorovaikutuksen näkökulmasta. Sen sijaan muuta tietoa vanhemmuuteen ja sen tukemiseen on hyvin saatavilla, kuten myös lähisuhdeväkivaltatyöstä eri muodoissaan, vanhemmuuden tukemisesta kriisissä sekä riittävän hyvästä vanhemmuudesta (esimerkiksi THL, Ensi- ja turvakotien liitto ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto). Yhteistyötaholta saadun tiedon mukaan vanhemmuuden tukeminen turvakotipalveluissa ja lähisuhdeväkivaltatyössä on aihe, josta myös turvakotipalveluista vastaava Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

kaipaa käytännön tietoa turvakodin johdon lisäksi. Vanhemmuutta tuetaan jo nyt turvakodeissa tehtävässä asiakastyössä, mutta tavoitteena olisi saada siitä entistä systemaattisempi osa turvakodin arkea esimerkiksi valmiiden työmenetelmien tai asiakastyössä käytettävien lomakkeiden avulla.

Tutkimuksen tarkoituksena oli näin ollen selvittää, miten vanhemmuutta tuetaan Hämeenkadun ja Mutkakadun turvakodeissa, sekä miten vanhemmuuden tukeminen näkyy tutkittavien turvakotien työntekijöiden toimintatavoissa ja miten näitä olemassa olevia toimintatapoja voitaisiin kehittää esimerkiksi koulutusten, työmenetelmien ja -välineiden avulla. Tutkimusotteeksi valittiin kvalitatiivinen toimintatutkimus, jonka teoreettisiksi lähtökohdiksi muotoutuivat lähisuhdeväkivallan, vanhemmuuden tukeminen kriisissä ja riittävän hyvän vanhemmuuden näkökulmat. Turvakotien työntekijöille suunnatun kyselyn tuottaman tiedon pohjalta luotiin asiakastyötä varten vanhemmuuden tukemisen materiaali omatyöntekijätyöskentelyyn, minkä avulla asiakas voi yhdessä työntekijän kanssa pohtia niin omia vahvuuksiaan vanhemmuudessaan kuin myös mahdollisia kehittämiskohteitaan, joihin toivoisi apua ja tukea. Turvakotien toiveesta tuotettiin myös Riittävän hyvä vanhemmuus -huoneentaulu konkretisoimaan ajatusta riittävän hyvästä vanhemmuudesta.

2 TAMPEREEN ENSI- JA TURVAKOTI RY TURVAKOTIPALVELUIDEN TUOTTAJANA

Tampereen ensi- ja turvakoti on yhdistys, jossa ensi- ja turvakotityötä on tehty jo usean vuosikymmenen ajan. Turvakotipalvelut on tarkoitettu lähisuhdeväkivaltaa kokeneille tai sen uhan alla oleville henkilöille. Turvakodissa asiakkaan on mahdollista saada akuuttiin tilanteeseensa liittyvää tukea, neuvontaa ja ohjausta omista yksilöllisistä tarpeistaan käsin. Lähisuhdeväkivallan muodot ovat monet ja se voi koskettaa meitä jokaista jossakin elämämme vaiheessa tavalla tai toisella.

2.1 Tampereen ensi- ja turvakoti ry

Tampereen ensi- ja turvakoti ry on lapsiperheiden parhaaksi toimiva yhdistys, jolla on sekä kansalaistoimintaa että palvelutuotantoa. Yhdistyksessä tehtävä työ on alun perin käynnistynyt ensikotityönä vuonna 1945. Ensimmäinen turvakoti avattiin vuonna 1984 lähisuhdeväkivallan kohteiksi joutuneille tai sen uhan alla eläville aikuisille ja lapsille. Tänä päivänä yhdistyksen toiminta kattaa jo koko ihmiselämän; odotusajasta saattohoitoon, lapsiperheistä ikäihmisiin. Toiminnan laajentuessa myös palvelut ovat kehittyneet ja monipuolistuneet. Tällä hetkellä yhdistyksellä on kynnyksettömiä avopalveluita, matalan kynnyksen palveluita sekä laitospalveluita. Missiona on olla turvallinen rinnallakulkija elämän kolhuissa. Yhdistyksen toiminnan perustavanlaatuisena ajatuksena ja myös ohje-
nuorana tehtävälle työlle on pidetty ensikotityön äitinä pidetyn Miina Sillanpään ajatusta ”jokainen lapsi on pelastettava elämälle.” Yhdistyksen arvoina ovatkin turvallisuus, rohkeus ja oikeudenmukaisuus. (Tampereen ensi- ja turvakoti ry 2019.)

Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n strategiset painopisteet toiminnassa kohdentuvat kehittyviin elämänhallinnan palveluihin, hyvinvoiviin ammattilaisiin, taloudelliseen kannattavuuteen sekä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Kehittyvien elämänhallinnan palveluiden keskiössä ovat asiakkaiden tarpeita vastaavat laadukkaat palvelut, jotka syntyvät palveluiden rohkean kehitystyön kautta. Palveluntuottajana yhdistys tunnetaan luotettavana ja osaavana yhteistyökumppanina,

jossa työntekijöiden osaamisesta ja työhyvinvoinnista huolehditaan. Yhdistyksellä pidetään kiinni tehdyistä sopimuksista ja päätöksistä sekä annetaan arvoa vapaaehtoisten tekemälle työlle. Taloudellisen kannattavuuden näkökulmasta Tampereen ensi- ja turvakoti ry on voittoa tavoittelematon yleishyödyllinen yhdistys, jossa tulos kohdennetaan toiminnan ja palveluiden kehittämiseen. Näin ollen toiminnan kannattavuus on myös toiminnan jatkuvuuden mahdollistaja. Yhteiskunnallisena vaikuttajana yhdistys tuo rohkeasti niidenkin ääntä kuuluviin, joiden omat voimavarat tai mahdollisuudet eivät siihen enää riitä. Perustavanlaatuisena ajatuksenaan kaikkien mahdollisuus hyvää elämään. (Tampereen ensi- ja turvakoti ry 2019.)

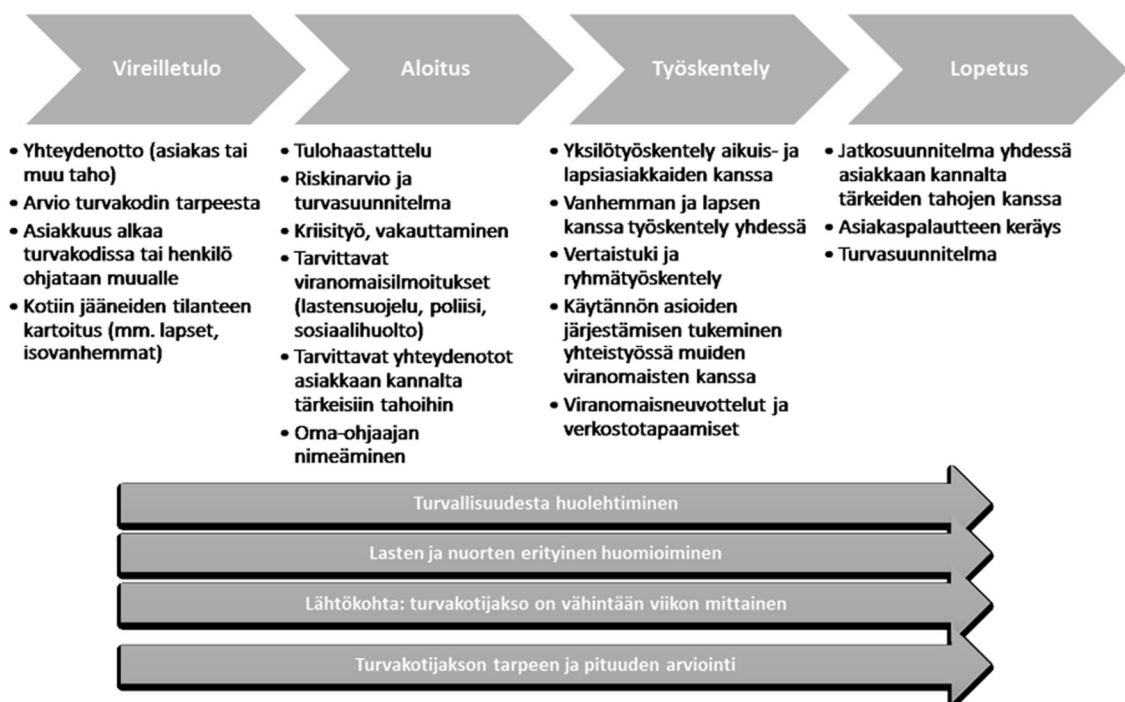
2.2 Turvakotipalvelut

Turvakotipalvelut ovat valtion sosiaali- ja terveydenhuollon erityispalveluita, jotka on keskitetty THL:lle. THL vastaa turvakotipalvelujen järjestämisestä, palveluverkoston koordinoinnista ja kehittämisestä tavoitteenaan valtakunnallisesti laadukkaat ja kokonaisvaltaiset turvakotipalvelut. (THL 2020b.) THL huolehtii turvakotipalvelujen valtakunnallisesta saatavuudesta siten, että eri puolilla Suomea on tarjolla ja saatavilla palveluja tarvetta vastaavasti. Turvakotipalvelut ovat saatavilla asuinpaikasta riippumatta ja ne ovat asiakkaille aina maksuttomia. Turvakotipalvelut ovat tarjolla niin perheille kuin yksittäisillekin asiakkaille iästä ja sukupuolesta riippumatta ja ne ovat tarvittaessa käytettävissä myös nimettömänä. (Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 1354/2014; THL 2020b.)

Suomessa on tällä hetkellä yhteensä 29 turvakotia, joissa on yhteensä 211 perhepaikkaa. Kaikissa maakunnissa on vähintään yksi turvakoti. Pirkanmaalla Tampereella on tällä hetkellä kaksi turvakotia: Hämeenkadun ja Mutkakadun turvakodit, jotka tarjoavat turvakotipalvelun mukaisesti välitöntä kriisiapua, ympärivuorokautista turvattua asumista sekä akuuttiin tilanteeseen liittyvää psykososiaalista tukea, neuvontaa ja ohjausta. Turvakodissa on ympärivuorokautisesti läsnä sosiaali- ja terveystieteiden koulutuksen saanut henkilöstö, joka on erikoistunut väkivaltatyöhön. (Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 1354/2014; Ewalds, Karjalainen & Peltonen 2019, 6; THL

2020b.) Turvakodissa tapahtuvan asiakastyöskentelyn tavoitteena on ”katkaista väkivalta tai sen uhan alla eläminen, auttaa turvallisen elämän rakentamisessa sekä vahvistaa asiakkaan voimavaroja ja selviytymiskeinoja” (Ewalds ym. 2019, 8).

Turvakodin asiakasprosessi rakentuu neljästä eri työskentelyvaiheesta alla olevan kuvion (kuvio 1) mukaisesti: vireilletulo, aloitus, työskentely ja lopetus, joihin jokaiseen liittyy omat ennalta määrätyt tehtävänsä. Läpi asiakasprosessin rinnalla kulkevat turvakotipalveluissa erityisesti huomioitavat tehtävät, kuten omatyöntekijätyöskentely, turvallisuudesta huolehtiminen, lasten ja nuorten erityinen huomioiminen sekä turvakotijakson tarpeen ja pituuden arvioiminen. Jokaiselle turvakotijakson aloittavalle aikuiselle ja lapselle nimetään omatyöntekijä, joka on ensisijaisesti vastuussa asiakkaan kanssa tehtävästä lähisuhdeväkivaltatyöstä ja muusta turvakotijaksoon kuuluvasta työskentelystä asiakkaan tilanteen parantamiseksi. Lähtökohtaisesti turvakotijakso ja siihen liittyvä suunnitelmallinen työskentely asiakkaan kanssa on vähintään viikon mittainen ja enintään kahden kuukauden mittainen. Turvakotityön oleelliset periaatteet ja tärkeät toimintatavat kietyvät turvallisuuteen, asiakkaan osallisuuteen, luotettavuuteen, kunnioitukseen sekä toivon luomiseen. (Ewalds ym. 2019, 10–11.)



KUVIO 1. Turvakodin asiakasprosessi (Ewalds ym. 2019, 10)

Turvakotipalvelujen ensimmäiset kansalliset laatusuosituksset julkaistiin vuonna 2013, jonka jälkeen turvakotipalveluissa on koettu merkittäviä uudistuksia. Vuonna 2015 voimaan tullut laki turvakotipalvelusta säädettiin vastaamaan lähisuhdeväkivallan uhrien akuuttiin avun ja suojan tarpeeseen. (Ewalds ym. 2019, 3.) Samaan aikaan saatiin myös uusi Sosiaalihuoltolaki (1301/2014), jossa ensimmäistä kertaa lausuttiin julki lähisuhdeväkivalta ja kuntien velvoite tarjota asukkailleen apua lähisuhdeväkivaltaan. Turvakotipalvelujen kansallisilla laatusuosituksilla THL vastaa niin muuttuneen lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin kuin myös nykymuotoisten turvakotipalvelujen kehittämiseen. Turvakotipalvelujen laatusuosituksset kuvaavat toiminnan laatua eri osapuolten näkökulmista ja eri ulottuvuuksista osapuolinaan asiakas, työntekijä ja palvelujen järjestäjä sekä ulottuvuuksinaan prosessi, rakenne ja tulos. (Ewalds ym. 2019, 5.)

3 LÄHISUHDEVÄKIVALTA

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on maailmanlaajuinen sosiaalinen ongelma, joka koskettaa ihmisiä eri muodoissaan kaikissa ikäluokissa. Ilmiönä se on moninainen ja monimutkainen. Lähisuhdeväkivallan aiheuttamalla inhimillisellä kärsimyksellä saattaa olla kova hinta erityisesti lapsille, jotka perheessään joutuvat joko kokemaan tai todistamaan lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa. Lähisuhdeväkivalta on myös lastensuojelullinen asia (Talvi 2020, 55), sillä jokaiselle lapselle tulisi tarjota turvallinen kasvuympäristö ilman väkivaltaa. Lähisuhdeväkivaltatyössä olennaista on väkivallan kierteen katkaiseminen. Väkivallalla samoin kuin muillakin vanhempien toimintatavoilla on taipumuksena siirtyä sukupolvelta toiselle. Lähisuhdeväkivaltatyö pohjautuu itsemääräämisoikeuden kunnioittamiselle ja sitä toteutetaan sensitiivisellä otteella asiakkaan ajatuksista ja tarpeista lähtien yhteisesti sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on sekä tunnustettuna että tunnistettuna sosiaalisena ongelmana suhteellisen nuori koko Euroopassa, ja niin myös Suomessakin (Ruohonen 2006, 9). Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan laissa (Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 1354/2014) ”niitä tapahtumia, joissa henkilö on väkivaltainen nykyistä tai entistä kumppaniaan, lastaan tai puolisonsa lasta, vanhempaansa, muuta lähisukulaistaan tai muuta läheistään kohtaan. Väkivallalla tarkoitetaan tekoa, joka aiheuttaa tai voi aiheuttaa teon kohteelle ruumiillista, seksuaalista, henkistä tai taloudellista haittaa tai kärsimystä, mukaan lukien tällaisilla teoilla uhkaaminen, pakottaminen tai mielivaltainen vapaudenriisto”. Vuonna 2019 viranomaisten tietoon tulleissa pari- ja lähisuhdeväkivaltarikoksissa oli yhteensä 10 600 uhria, mikä oli 7 % edellisvuotta enemmän. Puolet aikuisiin kohdistuneesta perhe- ja lähisuhdeväkivallasta oli avio- tai avopuolisoiden välistä. Naisia aikuisista uhreista oli 76,8 % ja alaikäisiä kaikista uhreista oli 24,6 %. (Tilastokeskus 2020.)

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan muodot voivat olla monet ja vain harvoin väkivalta jää kertaluontoiseksi tapahtumaksi. Ilman asiaan puuttumista, lähisuhdeväkivallalla on taipumusta toistua, lisääntyä ja muuttua vakavammaksi. Lähisuhdeväkivallan seuraukset voivat olla hyvinkin vakavia henkisesti ja fyysisesti, mutta myös

sosiaalisesti. Läheiset, erityisesti lapset, kärsivät lähisuhdeväkivallan vuoksi, vaikka väkivalta ei suoranaisesti heihin kohdistuisikaan. Lapsen näkökulmasta väkivallalle altistuminen voi olla yhtä haavoittavaa kuin väkivallan kohteena oleminen. Ensimmäinen askel väkivallan kierteestä irtautumiseen on avun hakeminen ja koetusta väkivallasta kertominen, ja juuri tätä tarvetta varten on turvakoti-palvelut luotu. (Nollalinja n.d.) Joidenkin tutkimusten mukaan väkivallan kohteena oleminen tai väkivallalle altistuminen lisää lasten väkivaltaista käytöstä (Edleson 1999, 860), joten siihen puuttuminen vaikuttaa myös ongelmien ylisukupolvistumiseen.

Perheväkivalta on lastensuojelullinen kysymys, minkä vuoksi sen tarkastelu lastensuojelullisena ongelmana on myös perusteltua (Eskonen 2005, 22). Lastensuojelulain (417/2007) mukaan jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Kaltoinkohtelu kaikissa muodoissaan on lapselle vahingollista. Jos väkivaltaa ei tunnisteta, myös sen merkitys lapsen elämässä ohitetaan. (Ensi- ja turvakotien liitto 2021.) Erityisen haavoittavaa perhe- ja lähisuhdeväkivallassa on se, että väkivaltaa käyttävä henkilö on myös rakas ja tärkeä ihminen, jonka kanssa arki ja elämä jaetaan. Koetun väkivallan vaikutukset ovat aina yksilöllisiä. Riina Karjalaisen (2019) lisensiaatin tutkimuksessa haastatellut naiset kuvasivat lapsena koetun väkivallan aiheuttaneen syvää turvattomuutta, erilaisuuden ja yksinäisyyden kokemuksia, häpeää ja avoimeksi jääviä kysymyksiä. He kokivat lapsena jääneensä näkymättömiksi ja ohitetuiksi, yksin kokemustensa ja niiden aiheuttamien tunteiden kanssa. Väkivalta ja muut samanaikaiset perhe-elämän ongelmat olivat aiheuttaneet sen, että naiset kokivat vanhempiensa kyvyn toimia turvallisina aikuisina joko heikentyneen tai olleen olematonta. Elämää lapsuudenperheessä kuvailtiin ennakoimattomana, epävarmana ja kaaosmaisena. (Karjalainen 2019, 122.)

Olennaista lähisuhdeväkivaltatyössä on yksilön itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, sillä jokainen asiakas on oman elämänsä paras asiantuntija. Jotta asiakastyössä toteutuisi asiakkaan kaikinpuolinen etu, edellyttää se asiakastilanteiden ja asiakaskäsitysten sensitiivistä ja eettistä reflektointia. Arjen haastavat tilanteet vaativat työntekijältä entistä sensitiivisempää otetta ja luottamuksen saa-

vuttamiseksi auttajan omien lähtökohtien ja kokemusten tunnistamista auttamisen perusehtona. (Pohjola 2010, 34–35.) Parhaimmillaan asiakaskohtaamisessa välittyy työntekijän aito halu auttaa, kokemus välittämisestä sekä tunne ihmisarvon ja yksilöllisyyden kunnioittamisesta. Asiakkaan omiin edellytyksiin uskominen luo toivoa muutoksen mahdollisuudelle. Puhutaan voimaannuttavasta sosiaalisesta kokemuksesta ja yhteistyöstä, joka rakentaa keskinäistä luottamuksen ilmapiiriä. Toisinaan asiakkaat odottavat, että työntekijä ratkaisee heidän kaikki ongelmansa. Muutos ei kuitenkaan ole mahdollinen, jos asiakas jää itse ulkopuoliseksi suhteessa omaan elämäntilanteeseensa. (Laitinen & Kemppainen 2010, 168, 170.)

4 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN KRIISISSÄ

Lähisuhdeväkivallan tai sen uhan kokemus aiheuttaa kriisin kokijansa elämään. Ensisijaista lähisuhdeväkivaltatyössä onkin asiakkaan tilanteen rauhoittaminen ja vakauttaminen. Turvakodissa lähisuhdeväkivaltatyötä tehdään yksilön ja perheen tukemiseksi. Kriisissä olevan vanhemman vanhemmuutta pyritään tukemaan vallitsevan tilanteen mukaisesti. Vanhemmuutta voidaan tarkastella eri rooleista käsin, kuten Vanhemmuuden roolikartta (kuvio 2) sekä Vanhemmuuden roolikukka (kuvio 3) esittävät. Vanhemmat tarvitsevat neuvoja, apua ja tukea vanhemmaksi kasvamiseen ilman lähisuhdeväkivallan aiheuttamaa kriisiäkin. Avun pyytäminen omaan vanhemmuuteen ei ole epäonnistumista, se on pikemminkin pyrkimystä kohti onnistumista. Olennaista lähisuhdeväkivaltatyössä samoin kuin kaikessa vanhemmuuden tukemiseen liittyvässä asiakastyössä on ohjaus riittävän hyvään vanhemmuuteen täydellisen vanhemmuuden sijaan.

Kriisi on tila, johon liittyy usein niin psyykkistä tuskaa, tasapainottomuutta kuin elämän jatkuvuuden kyseenalaistamistakin. Kriisissä ihminen voi tuntea hätää sekä avuttomuuden tunnetta ja hänen perusturvallisuuden tunteensa voi heikentyä. Tilanteena kriisi on monesti järkyttävä ja yllättävä, jossa aiemmin käytetyt toimintamallit ja ratkaisut eivät toimi tilanteen selvittämiseksi. (THL 2021a.) Turvakotityössä olennaista on huomioida lähisuhdeväkivallan tai sen uhan aiheuttama kriisi asiakkaan elämässä. Kriisissä oleva asiakas voi esimerkiksi shokin vuoksi olla joko yli- tai alivireinen, mikä vaikuttaa merkittävästi niin hänen kanssaan toimimiseen kuin työskentelyynkin. Väkivallan aiheuttama traumaattinen tapahtuma voi myös aktivoida aiempia traumakokemuksia ja vaikuttaa sitäkin kautta asiakkaan vointiin. Tehdyn väkivaltatyön yhteydessä puhutaankin yleensä tilanteen rauhoittamisesta ja vakauttamisesta, joka toimii myös pohjana vanhemmuuden tukemiselle turvakotijaksolla. (Ewalds ym. 2019, 8.)

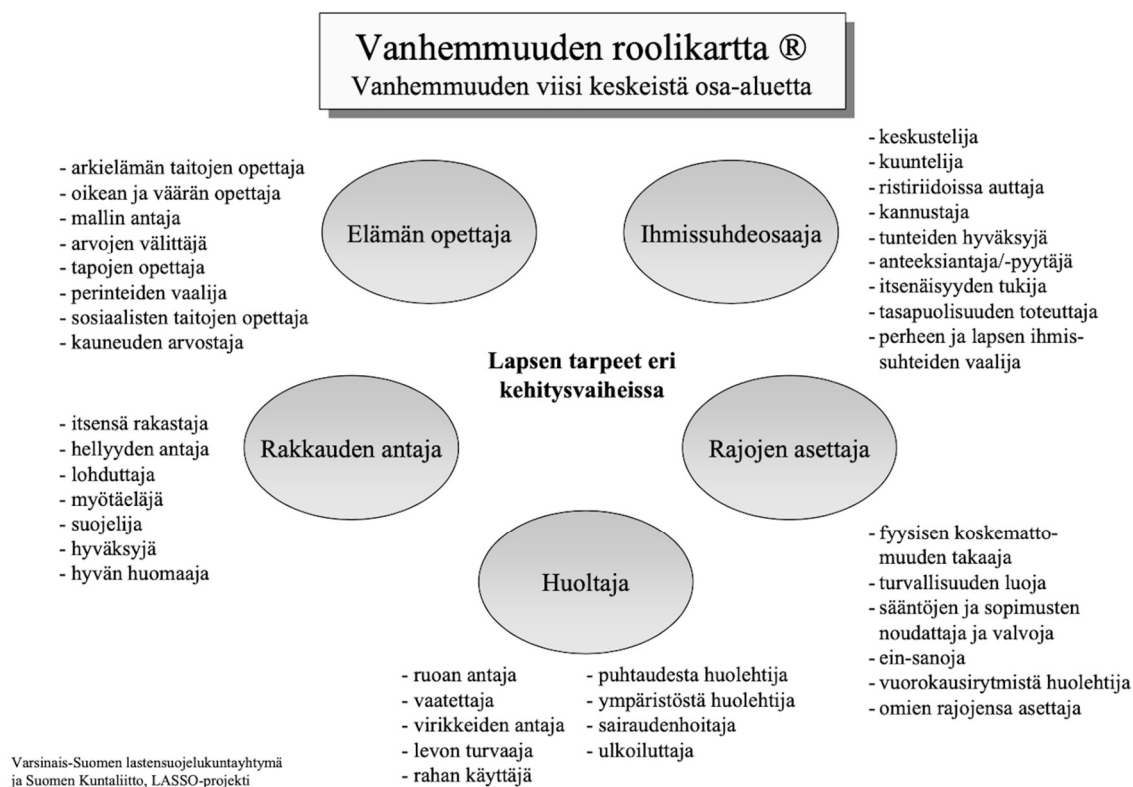
Kriisityö on lyhytkestoista, suunnitelmallista ja tavoitteellista auttamista, joka sisältää muun muassa asiakastyötä, palvelujen välittämistä, hoivaa ja asiakkaan kokonaisvaltaista tukemista. Toisin kuin usein ajatellaan kriisityö ei ole terapiaa vaan sen tavoitteena on auttaa selviytymään haastavasta tilanteesta. Koska lap-

silla on muita ikäryhmiä suurempi riski joutua vakavan trauman uhriksi, on kokemuksista puhuminen erityisen tärkeää. Vastuu asian puheeksi ottamisesta on aina aikuisella. Haastavasta tilanteesta selviytyäkseen lapsi tarvitsee turvallisia aikuisia, joiden kanssa tapahtunutta voidaan käsitellä. Turvakodissa vanhemmuuden tukeminen voi esimerkiksi tarkoittaa tapahtuneen käsittelyä yhdessä vanhemman ja lapsen kanssa tai yhteisesti tehtävää perheen voimavarojen kartoitusta. Vanhemmuuden tukemisen tavoitteena on tuoda esiin perheen vahvuuksia rajoitusten tarkastelun sijaan. (THL 2021a; THL 2021b.) Tarpeen vaatiessa yhteistyötä tehdään myös kunnan ja muiden palveluntarjoajien kanssa. Kunnan tehtävänä on sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan järjestää sosiaalipalveluja lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen.

Vanhemmuus on ainutlaatuinen, läheinen ja merkityksellinen ihmissuhde kahden eri sukupolvea olevan ihmisen välillä. Lapsen syntymä tai muunlainen pysyvä tuleminen aikuisen elämään avaa aikuisessa uuden inhimillisen ulottuvuuden, vanhemmuuden. Vanhemmuus on inhimillistä kasvua ja kypsymistä tuottava suhde, joka rakentuu keskinäisen kiintymyksen ja vuorovaikutuksen varaan. Vanhemmiksi ei synnytä vaan vanhemmiksi kasvetaan. (Laakkonen 2010, 16.) Elämä muuttuu merkittäväällä tavalla, kun tullaan vanhemmiksi. Vanhemmaksi kasvaessa ymmärretään paremmin myös oman lapsuuden merkitys. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2019.) Ilmiönä vanhemmuus on todella laaja ja moniulotteinen, ja sitä voidaan tarkastella monista eri lähtökohdista, kuten esimerkiksi biologisesta, psykologisesta, yhteiskunnallisesta tai lainsäädännöllisestä näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa vanhemmuutta tarkastellaan erityisesti roolina, tai pikemminkin roolikokoelmana.

Vanhemmuudessa on useita eri rooleja, joissa vanhempi toimii yhtä aikaa. Vanhemmuuden roolikartan (kuvio 2) mukaisesti vanhemman yhtäaikaiset roolit ovat huoltaja, rakkauden antaja, elämän opettaja, ihmissuhdeosaaja sekä rajojen asettaja. Näistä huoltajuus on kaiken perusta, sillä lapsi tarvitsee ruuan antajan, puhtaudesta huolehtijan, levon turvaajan, vaatettajan ja sairaudenhoitajan. Yhtä tärkeää huoltamisen kanssa on rakkauden antajan rooli, jossa vanhemman ja lapsen välinen kiintymyssuhde kasvaa lasta konkreettisesti hoitamalla, koskettamalla ja kantamalla. Elämän opettamisella tarkoitetaan vanhemman arvojen ja

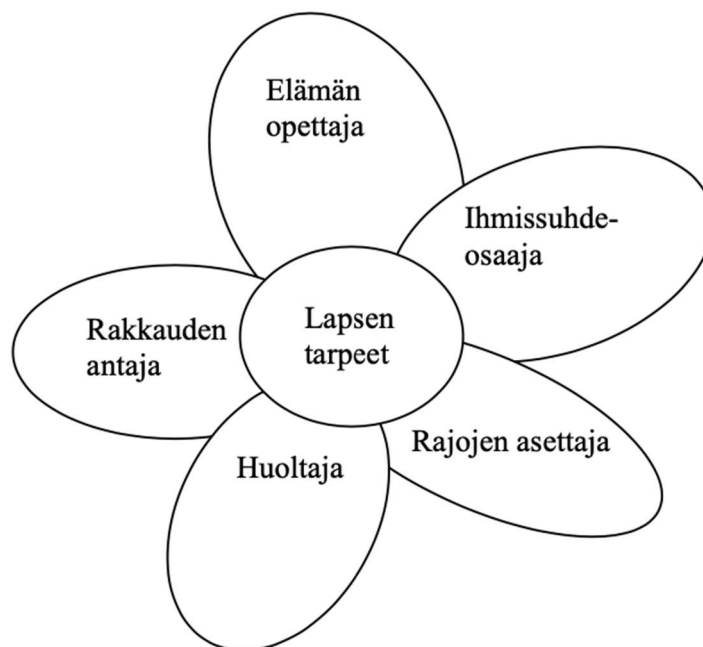
taitojen siirtämistä lapselle omalla esimerkillään lasta arvostaen ja kunnioittaen. Lapsi on mallioppija. Myös ihmissuhdeosaajana vanhempi näyttää lapselle, kuinka toisten ihmisten kanssa toimitaan vuorovaikutuksessa. Rajojen asettajana vanhemman tehtävänä on huolehtia lapsen turvallisuudesta, sillä selkeät säännöt, rutiinit ja toistot tuovat turvaa lapsen elämään. (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2008; Hermanson 2012.)



KUVIO 2. Vanhemmuuden roolikartta (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2008)

Vanhemmuuden roolikartta ei itsessään anna vastauksia vanhemmuuden haasteisiin, mutta se auttaa vanhemman itsearviointissa sekä vanhemmuutta pohdiskelevissa keskusteluissa (Hermanson 2012). Maiju Lyhdyn ja Eveliina Paanasen (2015, 76) pro gradu -tutkielma osoitti, miten Vanhemmuuden roolikartassa esitetyt vanhemman roolit ovat koko ajan kosketuksissa ja limittyneet toisiinsa. Ne eivät ole toisistaan irrallaan olevia rooleja vaan vaikuttavat toisiinsa kaiken aikaa. Jos jossakin vanhemmuuden roolissa on näkyviä puutteita, on sillä suora vaiku-

tus myös muihin rooleihin. Saatujen tutkimustulosten perusteella Lyhty ja Paananen kehittivät vanhemmuuden roolikukan (kuvio 3), joka havainnollistaa vanhemmuuden eri rooleja, jotka ovat keskenään kosketuksissa toisiinsa.



KUVIO 3. Vanhemmuuden roolikukka (Lyhty & Paananen 2015, 77)

Jokainen vanhempi tarvitsee neuvoja, apua ja tukea vanhemmaksi kasvamiseen. Toisinaan vastaukset löytyvät toisilta vanhemmilta ja toisinaan tarvitaan ammattilaisen apua. Sellaisissa perheissä, joissa on taloudellisia huolia, päihteiden käyttöä, mielenterveysongelmia tai väkivaltaa saatetaan tarvita erityistä tukea vanhemmuuteen. (Ensi- ja turvakotien liitto n.d.) Vanhemmat, jotka ovat joutuneet vaikeuksiin lastensa kanssa mieltävät itsensä usein vajaiksi äiteinä, isinä, kasvattajina ja jopa ihmisinä. Vanhemmuudessa ei kuitenkaan ole mahdollista saavuttaa täydellisyyttä. Rajallisuus ja epätäydellisyys kuuluu ihmisyyteen ja tekee ihmisistä persoonia myös lasten roolimalleina. Täydellisen vanhemmuuden sijaan tulisikin puhua riittävästä vanhemmuudesta. Myös ammatillisesta vanhemmuudesta voidaan puhua vain poikkeustapauksissa normaalin vanhemmuuden puuttuessa. (Matinlompolo 2007, 105.)

5 RIITTÄVÄN HYVÄ VANHEMMUUS

Riittämättömyys on tunne, jonka kanssa jokainen vanhempi painii jossakin vaiheessa vanhemmuuttaan. Riittämättömyyden lisäksi lähes kaikki vanhemmat kokevat ahdistusta ja syyllisyyttä (Valentine, Smyth & Newland 2019, 117). Yksinkertaisimmillaan vanhemmuus on läsnäolemista, ymmärtämistä, välittämistä, huolehtimista ja perustarpeiden tyydyttämistä. Vanhemmuus ei ole laji tai suoritus, josta jaetaan palkintoja tai kunniamainintoja. Se on ennemminkin tekoja ja toimintaa lapsen, vanhemman ja koko perheen hyväksi. Jokainen vanhempi toimii omassa vanhemmuudessaan omalla persoonallisella tavallaan omasta elämänsä historiastaan käsin. Näin ollen hyvää vanhemmuutta joudutaan tarkastelemaan aina tilanne- ja tapauskohtaisesti lähtökohtanaan lapsen oikeus olla lapsi. Samoin kuin hyvässä vanhemmuudessa on kyse vanhemman kyvystä oman toiminnan arviointiin, on se myös edellytys työskentelylle vanhemmuuden tukemiseksi.

Riittävän hyvä vanhemmuus voidaan katsoa vakiintuneeksi käsitteeksi vanhemmuuden arviointiin liittyvissä keskusteluissa. Jo 1950-luvulla ajattelija D.W. Winnicott käytti käsitettä ”kyllin hyvä äiti” (the good enough mother). Myös Bruno Bettelheim käytti käsitettä ”kyllin hyvä vanhempi” (a good enough parent). Bettelheimin mukaan on riittävää, että vanhempi on oma itsensä ja toimii johdonmukaisesti omien arvojensa mukaisesti. (Paananen 2016, 19.) Tuoreemmissa kirjoituksissa riittävän hyvä vanhemmuus on määritelty prosessina, jossa lapsen tarpeet täytetään riittävällä tasolla huomioiden kulttuuriset standardit, jotka vaihtuvat sukupolvesta toiseen. Kaikki lapset tarvitsevat kuitenkin fyysistä hoitoa, ravintoa ja suojelua. (Hoghugh & Speight 1998, 294.) Lapsen perustarpeet nousevatkin usein esiin riittävän hyvää vanhemmuutta määritettäessä, mutta selkeää määritelmää lapsen perustarpeille on vaikea löytää. Toiset määrittelevät perustarpeet fyysiseen huolenpitoon liittyviksi elementeiksi ja toiset liittävät perustarpeisiin myös emotionaalisia tarpeita. Mainio määritelmä perustarpeista tulee lapsilta itseltään Pipsa Varion pro gradu -tutkielmassa: lapset kokivat perustarpeikseen ruoan, turvallisen paikan elää ja nukkua, puhtaat vaatteet sekä rakastamisen (Vario 2014; 5, 99). Perustarpeiden lisäksi lapsen emotionaalisia tarpeita voidaan tarkastella seuraavien kolmen otsikon alla: rakkaus, välittäminen ja sitoutuminen,

jatkuva rajojen asettaminen sekä kehityksen tukeminen. (Hoghughy & Speight 1998, 294.)

Koska jokainen lapsi on oma ainutlaatuinen yksilönsä, ei tyhjentävän määritelmän tai ohjeen luominen hyvästä vanhemmuudestakaan ole mahdollista vaan sitä joudutaan tarkastelemaan aina tilannekohtaisesti. Kiintymys lapsen ja vanhemman välille syntyy jokapäiväisistä yhdessäolon hetkistä. Se luo perusluottamusta elämään ja herättää lapsessa kyvyn rakastaa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018; Puranen n.d.). Keskeisinä riittävän hyvän vanhemmuuden ulottuvuuksina voidaan pitää lapsen suojelua ja hoivaa sekä lapsen yksilöllisen kehityksen turvaamista (Paananen 2016, 70). Jokaisella lapsella on oikeus olla lapsi. Vastuullista nuoruutta ja aikuisuutta kohti mennään pienin askelin, vanhemman kädestä kiinni pitäen. Vanhemman tehtävänä on opettaa lasta kohtaamaan ilon ja surun, rauhan ja järkytyksen, onnistumisen ja pettymyksen tunteita. Antaa edellytykset hyvälle kasvualustalle ja turvata kasvurauha. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018.)

Nykyvanhemmuuden tilasta vaikuttaa olevan huolissaan sekä asiantuntijat että itse vanhemmat. Riittävän hyvän vanhemmuuden harjoittamiseen on tarjolla rajattomasti tietoa, neuvoja ja ohjeita. Kuitenkin vanhempien omakohtaisen kokemuksen perusteella palveluissa on liian harvoin mahdollista keskustella sellaisista perustavanlaatuisista kysymyksistä kuin vanhemmuuden identiteetti, vanhemmuuteen kasvu sekä lapsen ja vanhemman välinen tunnesuhde. Tai myöskään niistä taloudellis-yhteiskunnallisista ristipaineista ja reunaehdoista, jotka työn, asumisen ja perhe-elämän yhteensovittaminen vanhemmalle aiheuttaa. Vanhemmuuden tukemiseksi tarvitaan neuvonta- ja tiedonjakokulttuurin ohelle keskustelu- ja kumppanuuskulttuuria, jossa tuetaan ja jaetaan perheiden, vanhempien ja lasten omia kysymyksiä, tarinoita ja pulmia, ja jossa korostuvat sellaiset ominaisuudet kuin hienotunteisuus, kunnioitus, empatia, jämäkkyys, luotettavuus ja tasa-arvoisuus. Vanhempien ohjaaminen uusiin ratkaisuihin ja toimivampiin tarinoihin omassa vanhemmuudessaan edellyttää työntekijältä antautumista avoimeen dialogiin yhdessä vanhempien kanssa. (Kekkonen 2004, 94.)

Kaiken kaikkiaan riittävän hyvä vanhemmuus on monimuotoista, kulttuuriympäristöön ja aikakauteen sidonnaista (Paananen 2016, 67). Vanhemmuudessa ei

tarvitse pyrkiä täydellisyyteen. Rakastaa voi eri tavoin ja rakkautta voi myös ilmaista eri tavoin. Armollisuus itseä ja muita kohtaan lisää ymmärrystä siihen tosiasiaan, että jokainen tekee joskus virheitä myös vanhemmuudessaan. Lapsen kasvulle ja kehitykselle on eduksi, että vanhempi tekee välillä virheitä, mutta on samaan aikaan myös valmis ottamaan vastuun niistä pyrkien korjaamaan ne (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2020). Hyvässä vanhemmuudessa on kyse myös vanhemman kyvystä oman toiminnan arviointiin ja muuttamiseen. Silloin, kun vanhemman voimavarat eivät kaikesta rakkaudesta huolimatta riitä hyvään vanhemmuuteen, on apua saatavilla. Vanhemmuuden riittävyden kannatteleviksi tekijöiksi voidaan nähdä tukiverkoston ja asiantuntijaverkoston tuki (Paananen 2016, 70). Toisin sanoen apu voi olla vertaistukea tai asiantuntija-apua. Kaiken kaikkiaan riittävän hyvä vanhemmuus on tavoittelemisen arvoinen asia, sillä sen ansaitsee jokainen lapsi ja vanhempi.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa esitellään tarkemmin tutkimuksen tarkoitusta ja tavoitetta sekä tutkimustehtävää. Tarkoituksena on kuvata toiminnallinen tutkimusprosessi vaiheineen mahdollisimman perusteellisesti tutkimuksen luotettavuuden ja läpinäkyvyyden varmistamiseksi. Tutkimuskysymysten kautta pyritään selvittämään, miten vanhemmuuden tukeminen näyttäytyy lähisuhdeväkivaltatyössä Hämeenkadun ja Mutkakadun turvakodeissa. Kyseessä on kvalitatiivinen toimintatutkimus, jonka tutkimusaineisto on hankittu sähköisellä kyselylomakkeella. Aineiston analyysissa hyödynnetään sisällönanalyysia, jonka avulla vastauksista esiin nousseiden teemojen luokittelu mahdollistuu.

6.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävä

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten vanhemmuutta tuetaan lähisuhdeväkivaltatyössä Hämeenkadun ja Mutkakadun turvakodeissa. Minkälaisia käytäntöjä ja toimintatapoja on jo olemassa ja minkälaisia ajatuksia ja kokemuksia niihin liittyy. Minkälaisia mahdollisuuksia työntekijöillä on turvakotien arjessa vanhemmuuden tukemiseen ja miten edellytyksiä voitaisiin luoda lisää. Tarkoituksena oli myös selvittää, mitä työntekijöiden mielestä on riittävän hyvä vanhemmuus ja miten sitä voitaisiin tukea kriisissä olevan vanhemman kanssa työskennellessä. Osallistamalla turvakotien päivittäistä asiakastyötä tekevät työntekijät tutkimukseen, pyrittiin tuomaan heidän ajatuksensa kuuluviin vanhemmuuden tukemisen kehittämistyöhön liittyen. Todellista muutosta ja kasvua on todettu tapahtuvan enemmän, jos työntekijät itse osallistuvat toimintansa kehittämiseen ja siihen liittyvien ongelmien ratkaisuun (Suojanen 2004).

Edellä mainitun selvityksen kautta tutkimuksen tavoitteeksi muodostui konkreettisen materiaalin tuottaminen vanhemmuuden tukemiseen lähisuhdeväkivaltatyössä. Turvakotijakson aikana asiakkaan kanssa käydyissä ohjauskeskusteluissa hyödynnetään pääasiallisesti THL:n haastattelurunkoja ja lomakepohjia. Valmiiden materiaalien käytön kautta ohjaustyö on kohdistetumpaa, suunnitel-

mallisempaa ja tasalaatuisempaa. Lähisuhdeväkivalta on aihe, jonka sanoittaminen vaatii erityisen sensitiivistä työtettä. Koska vanhemmuuden tukemiseen lähisuhdeväkivaltatyössä ei ole vielä olemassa valmiita materiaaleja, pyrittiin niitä tällä tutkimusprosessilla tuottamaan. Tuotetuilla materiaaleilla voitaisiin tavoitteen mukaisesti edesauttaa turvakotien asiakkaita oman vanhemmuutensa reflektoinnissa. Hyödyntämällä työntekijöiden ajatuksia vanhemmuuden tukemisen tarpeista on materiaali mahdollista tuottaa suoraan asiakastyön tueksi.

Tutkimustehtävänä oli kartoittaa turvakotien työntekijöiden ajatuksia ja kokemuksia vanhemmuuden tukemisen mahdollisuuksista turvakotityössä sekä riittävän hyvästä vanhemmuudesta. Tämän tutkimusongelman pohjalta muodostui seuraavanlaiset tutkimuskysymykset:

1. Minkälaisiksi Hämeenkadun ja Mutkakadun turvakotien henkilöstö kokee omat mahdollisuutensa vanhemmuuden tukemiseen asiakastyössä tällä hetkellä ja miten niitä voitaisiin kehittää?
2. Mitä on riittävän hyvä vanhemmuus ja kuinka sitä voitaisiin tukea turvakodin arjessa henkilöstön toimesta?

6.2 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen toteutus

Tutkimusotteena oli kvalitatiivinen eli laadullinen toimintatutkimus. Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii ymmärtämään ilmiöitä. Se soveltuu parhaiten tilanteisiin, joissa ilmiöstä pyritään saamaan syvälinen näkemys ja hyvä kuvaus. Tiettyjen asioiden kuvailu, kuten esimerkiksi ihmisten suhtautuminen ja asenteet sekä erilaisten prosessien kokonaisvaltainen ymmärtäminen, on mahdollista ainoastaan laadullisin keinoin eli tekstimuotoisena. (Kananen 2015, 70–71.) ”Toimintatutkimus on yleisnimitys sellaisille lähestymistavoille, joissa tutkimuskohteeseen pyritään tavalla tai toisella vaikuttamaan, tekemään tutkimuksellisin keinoin käytäntöön kohdistuva interventio” (Eskola & Suoranta 1998, 177). Tärkeänä erona toiminnallisen opinnäytetyön ja tutkimuksellisen opinnäytetyön välillä voidaan pitää sitä, että toiminnallisessa opinnäytetyössä opiskelija tekee tuotoksen, kuten esimer-

kiksi mallin, oppaan, esitteen, perehdytyskansion tai prosessikuvauksen, ja tutkimuksellisen opinnäytetyön tuloksena syntyy uutta tietoa esimerkiksi tutkimusraportin muodossa (Salonen 2013, 5).

Toimintatutkimus on tutkimusstrategia, jolla pyritään tutkimaan todellisuutta pyrkien sen muuttamiseen kohteenaan usein ihmisten toiminta (Jyrkämä n.d.; Kananen 2015, 77). Se ei siis ole mikään yksittäinen menetelmä. Teoreettis-metodologisena lähestymistapana sitä luonnehtivat toimintaorientaatio, käytäntöorientaatio, muutosorientaatio, prosessorientaatio sekä osallisuusorientaatio. Keskeistä on saada aikaan sosiaalisiin käytäntöihin kohdistuvaa, ongelmien ratkaisuun ja muutokseen johtavaa toimintaa, joka etenee prosessinomaisesti ja jossa keskeistä on käytännöissä mukana olevien ihmisten osallistuminen ja osallistaminen. Toimintatutkimukselle toiminta on niin tutkimuskohde, tutkimusväline kuin päämääräkin. Maailmaa ja sen muuttamisen mahdollisuuksia lähestytään toiminnallisilla interventioilla. (Jyrkämä n.d.)

Toimintatutkimuksessa tutkija voi osallistua tutkittavan yhteisön toimintaan ja pyrkiä ratkaisemaan jonkin tietyn ongelman yhdessä yhteisön jäsenten kanssa (Jyrkämä n.d.; Kananen 2015, 77). Tässä tutkimuksessa pyrittiin vaikuttamaan yhteisön toimintaan tuottamalla toimintaa ohjaavaa materiaalia yhteisöstä kerätyn aineiston pohjalta.

Tutkimusprosessi eteni seuraavan mallin mukaisesti:

- 1. Tutkimuksen lähtökohta:** Turvakodin henkilöstöltä ja johdolta sekä THL:ltä noussut tarve
 - Kehittää vanhemmuuden tukemista työskentelyssään
 - Riittävän hyvä vanhemmuus -huoneentaululle

- 2. Alkukartoitus:** Selvitetään kyselyllä
 - Millaiset mahdollisuudet vanhemmuuden tukemiseen työntekijöillä on?
 - Miten niitä voitaisiin kehittää?
 - Mitä on riittävän hyvä vanhemmuus ja miten sitä voitaisiin turvakoti-työskentelyssä edistää?

3. **Johtopäätökset:** Analysoidaan alkukartoituksen tulokset
 - Analyysitapana teoriasidonnainen aineistoanalyysi
4. **Materiaalien tuottaminen:** Tuotetaan lähdekirjallisuuden ja alkukartoituksen tulosten perusteella
 - Materiaali vanhemmuuden tukemiseen lähisuhdeväkivaltatyössä
 - Riittävän hyvä vanhemmuus -huoneentaulu turvakodeille
5. **Tulosten esittely:** Esitellään tulokset ja tuotetut materiaalit henkilökunnalle

Tutkimussuunnitelmassa prosessiin kuuluivat vielä seuraavat jatko-osat:

6. **Testaus:** Testataan tuotettuja materiaaleja asiakastyössä henkilökunnan toimesta
7. **Palaute:** Kerätään henkilökunnalta palautetta
8. **Jatkojalostus:** Korjataan ja jalostetaan materiaaleja saadun palautteen pohjalta

Aikataulusyistä tutkimusprosessin kohtia 6–8 ei ehditty toteuttamaan osana tätä tutkimusta. Niinpä materiaalien testaaminen sekä mahdollinen korjaaminen ja jalostaminen jäävät turvakotien henkilökunnan tehtäviksi. Lisäksi tutkimussuunnitelman tutkimusprosessissa oli eriteltynä mahdollisuus kerätä lisäaineistoa tutkimuskysymyksiin henkilökunnan haastatteluilla. Kyselylomakkeen tuotettua riittävästi laadukkaita vastauksia avoimiin kysymyksiin ei haastatteluille koettu tarvetta.

Aineisto alkukartoitusta varten (tutkimusprosessin vaihe 2) kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella (liite 2) Hämeenkadun ja Mutkakadun turvakotien vakituisilta työntekijöiltä 27.11.2020 - 20.12.2020 välisenä aikana. Keräämällä aineisto suoraan työntekijöiltä pyrittiin saamaan hyvä, käytännönläheinen käsitys tutkimusongelmasta. Sähköinen lomake laadittiin Microsoft Forms -kyselyohjelmalla. Linkki lomakkeeseen lähetettiin sähköpostitse turvakotien sosiaalityöntekijöille, jotka

välittivät sen edelleen vakituiselle henkilökunnalle. 15:sta vakituisesta työntekijästä yhdeksän vastasi kyselyyn. Näin ollen kyselyn vastausprosentiksi muodostui 60 %. Yksi vastaajista oli palauttanut tyhjän lomakkeen ja tämä lomake jätettiin huomioimatta tuloksia analysoidessa. Näin ollen tuloksia tarkastellessa vastaajien kokonaismäärä oli kahdeksan ja vastausprosentti oli 53 %.

Kyselylomake oli kolmeosainen ja se sisälsi yhteensä 24 kysymystä. Ensimmäisessä osassa oli kolme taustakysymystä: vastaajan koulutus, työkokemus sosiaalialalla ja työkokemus turvakotityössä. Toisessa osassa oli 19 vanhemmuuden tukemiseen liittyvää tutkimuskysymystä. Tutkimuskysymyksistä seitsemän oli likert-asteikollisia ja niitä seurasi aina avoin, tarkentava kysymys tai kysymyksiä. Käytetyssä likert-asteikossa oli vastausvaihtoehdot ”täysin eri mieltä”, ”jokseenkin eri mieltä”, ”ei samaa eikä eri mieltä”, ”jokseenkin samaa mieltä” ja ”täysin samaa mieltä”. Lisäksi osassa oli kolme avointa kysymystä. Kolmannessa osassa oli kaksi avointa tutkimuskysymystä koskien riittävän hyvää vanhemmuutta. Kyselyssä yhdistettiin avoimet ja asteikolliset kysymykset pyrkimyksenä saada mahdollisimman monipuolinen aineisto sekä antaa vastaajille mahdollisuus ilmaista itseään omin sanoin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 188).

6.3 Aineiston käsittely ja analyysi

Aineiston keräämisen jälkeen aineisto analysoitiin (tutkimusprosessin vaihe 3). Laadullisen aineiston analyysin tarkoitus on tuoda aineistoon selkeyttä ja siten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Laadullisen aineiston analyysitekniikoita on olemassa useammanlaisia ja niiden soveltaminen riippuu aina jossakin määrin aineiston laadusta. (Eskola & Suoranta 1998, 210, 233.) Aineistoa käsitellessä käytettiin teoriasidonnaista analyysitapaa. Teoriasidonnainen aineistoanalyysi ei suoraan perustu teoriaan, mutta kytkennät siihen ovat havaittavissa. Teoriasidonnaisessa analyysissä analyysiyksiköt valitaan aineistosta, mutta siinä aikaisempi tieto auttaa ja ohjailee analyysia. Aikaisemman tiedon vaikutus on tunnistettavissa, mutta sen merkitys ei ole teoriaa testaavaa vaan pikemminkin se antaa mahdollisuuden uusien ajatusten syntymiselle. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 233–234.)

Myös toimintatutkimuksessa tutkijan tehtävänä on analysoida ja tulkita kerätty aineisto, jotta kerätyt tiedot saadaan koottua selkeäksi kokonaisuudeksi (Suojanen 2004). Tässä tutkimuksessa analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota on mahdollista käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sisällönanalyysi voidaan ymmärtää paitsi yksittäisenä metodina myös väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 220.) Laadulliseen aineistoon voi soveltaa myös määrällistä analyysia. Alkeellisimmillaan aineiston määrällinen käsittely voi olla esimerkiksi tuotosten pituuksien laskemista ja luokittelemista erilaisiin luokkiin. Aineistosta voi etsiä ja nostaa esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja ja näin vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä ja ilmenemistä aineistossa. Tarkoituksena on ensin löytää ja sen jälkeen erotella tekstimassasta tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet. (Eskola & Suoranta 1998, 281, 301–302.) Tässä tutkimuksessa avointen kysymysten vastauksia analysoitiin teemoittamalla niitä etsimällä niistä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia, ja tarkastelemalla, kuinka useassa vastauksessa eri teemat esiintyivät. Tämän vuoksi aineistoa kuvataan tuloksia tarkastellessa paikoin määrällisesti. Kvantitatiivista analyysia käytettiin myös likert-asteikollisten kysymysten analysoinnissa. Näiden kysymysten vastauksissa tarkasteltiin eri luokkien esiintyvyyttä. Tarkastelu tehtiin taulukoita tarkastelemalla. Laajempien tilastollisten menetelmien käyttäminen tulosten tarkastelussa ei ollut mielekäästä vastaajien vähäisen määrän vuoksi.

7 ALKUKARTOITUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa esitellään alkukartoituksessa (tutkimusprosessin vaihe 2) kyselylomakkeella saadut tutkimustulokset. Tulokset on teemoiteltu kyselyn kysymysrunгон mukaisesti omiksi aihealueikseen ja niiden esittämisessä tavoitteena on tuoda turvakotien työntekijöiden ajatukset ja kokemukset mahdollisimman hyvin näkyviin. Käytetyissä sitaateissa vastaajat on numeroitu yhdestä kahdeksaan (1–8).

7.1 Taustakysymykset

Hämeenkadun ja Mutkakadun turvakotien työryhmissä työskentelee pääosin sosionomeja ja sairaanhoitajia. Kyselyyn vastanneista kuusi oli koulutukseltaan sosionomeja. Yksi vastaajista oli terveydenhoitaja/sairaanhoitaja ja yksi diakonissa-sairaanhoitaja. Vastaajien työkokemus sosiaaalialalla vaihteli 1,5 vuodesta 20 vuoteen. Keskiarvo oli 9,8 vuotta. Työkokemus turvakodilla vaihteli 1,5 vuodesta 19 vuoteen, keskiarvon ollessa 6,1 vuotta.

Taustakysymysten vastausten vaikutusta tarkasteltiin kysymysten ”Minulla on riittävästi tietoa ja osaamista vanhemmuuden tukemiseen turvakotityössä”, ”Kaipaisin lisää tietoa ja osaamista vanhemmuuden tukemiseen turvakotityössä”, ”Käytössäni on riittävästi materiaaleja vanhemmuuden tukemiseen” ja ”Käytössäni on riittävästi menetelmiä vanhemmuuden tukemiseen” vastauksiin.

7.2 Vanhemmuuden tukeminen turvakotityössä

Kysymykseen ”Miten vanhemmuutta tuetaan turvakotityössä?” saatiin hyvin erilaisia vastauksia. Kuudessa vastauksessa kerrottiin vanhemmuuden tukemista tehtävän tilannekohtaisesti tai tarpeen mukaan. Kaikissa vastauksissa mainittiin keskustelu, jota usein kerrottiin tehtävän omatyöntekijätapaamisissa. Arjen tukeminen niin kotona kuin turvakodillakin nousi esiin viidessä vastauksessa. Lapsen

näkökulman esiin tuominen tai sanottaminen koettiin merkittävänä osana vanhemmuuden tukemista ja mainittiin neljässä vastauksessa. Neljä vastaajaa mainitsi myös lastenhoitoavun.

Satunnaisesti saatetaan auttaa vanhempaa myös lastenhoidossa mutta tämä ei ole ohjaajien perustyyötä. (Vastaaja 4)

Yhteistyö lastensuojelun ja muiden viranomaistahojen kanssa mainittiin neljässä vastauksessa. Kaksi vastaajista koki, ettei vanhemmuutta tueta kovinkaan paljon. Toinen heistä ajatteli tämän johtuvan turvakotijaksojen lyhyydestä.

Mielestäni ei kovin paljoa. Asiakashuoneessa olevassa turvakotikansiossa on ohje vanhemmalle, miten hän voi käsitellä kotona ollut väkivaltaa lapsen kanssa ja miten lisätä lapsen turvallisuuden tunnetta. Näitä asioita käydään myös vanhempien kanssa läpi vanhempien omatyöntekijäkeskusteluissa tarpeen mukaan mutta ei systemaattisesti. (Vastaaja 4)

7.3 Tieto ja osaaminen vanhemmuuden tukemisessä

Kuusi kahdeksasta vastaajasta koki omaavansa riittävästi tietoa ja osaamista vanhemmuuden tukemisessä. He olivat jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että heillä on riittävästi tietoa ja osaamista vanhemmuuden tukemiseksi. Toisaalta sama määrä kaipasi lisää tietoa ja osaamista vanhemmuuden tukemiseen.

Koulutuksella ei voida tämän aineiston valossa sanoa olevan merkitystä vastaajien kokemukseen omasta tiedostaan ja osaamisestaan vanhemmuuden tukemisessä. Sairaanhoidajat kokivat kyllä kaipaavansa enemmän lisää tietoa ja osaamista vanhemmuuden tukemiseen kuin sosionomitaustaiset vastaajat, mutta näin pienen aineiston valossa tulosta ei voida yleistää.

Työkokemuksella ei havaittu olevan merkitystä kysymyksen ”Minulla on riittävästi tietoa ja osaamista vanhemmuuden tukemiseen turvakotityössä” vastauksissa. Kysymyksen ”Kaipaisin lisää tietoa ja osaamista vanhemmuuden tukemiseen turvakotityössä” vastauksissa vähemmän työkokemusta omaavat työntekijät kaipaivat enemmän lisää tietoa ja osaamista. Tarkentavien kysymysten vastauksissa lisäkoulutusta kaipaivat kaiken kaikkiaan neljä vastaajaa.

Lisäkoulutus ei olisi koskaan pahitteeksi. Turvakotityö kuitenkin painottuu hyvin vahvasti väkivalta- ja traumaviitekehyyksestä käsin tehtävään työhön, jolloin vanhemmuuden tukeminen saattaa jäädä helposti sen jalkoihin, jos siihen olisi tarvetta. (Vastaaja 2)

Erityisesti yhdessä aikuisen ja lapsen kanssa tehtävään työhön / keskusteluihin kaipaisin lisää koulutusta ja työkaluja, koska koen tämän erityisen haastavaksi. (Vastaaja 8)

Tarkentavien kysymysten vastausten perusteella tiedon ja osaamisen koettiin koostuvan koulutuksen lisäksi myös työ- ja elämäkokemuksesta. Erityisesti kokemus omien lasten kasvattamisesta nousi esiin.

Minulla on pitkä työkokemus sekä neljä omaa lasta. Tietoa ja osaamista on, mutta haasteet vanhemmuuden tukemisessa turvakodilla ovat muissa asioissa. (Vastaaja 3)

Minulta puuttuvat välineet vanhemmuuden tukemiseen. Toki voin jakaa omakohtaista kokemusta, miten lasten kanssa jotkin asiat toimivat mutta tarvitsisin tukea siihen, miten kriisissä olevia vanhempia tuetaan vanhemmuuteen. (Vastaaja 4)

7.4 Materiaalit ja menetelmät vanhemmuuden tukemisessa

Neljä kahdeksasta vastaajasta koki, että heillä on käytössään riittävästi materiaalia vanhemmuuden tukemiseen asiakastyössä. He olivat jokseenkin tai täysin samaa mieltä kysymyksen ”Käytössäni on riittävästi materiaaleja vanhemmuuden tukemiseen” vastauksissa. Yksi ei ollut samaa eikä eri mieltä, kaksi oli jokseenkin eri mieltä ja yksi vastaaja oli täysin eri mieltä. Toisin sanoen kolme kahdeksasta vastaajasta koki tarvetta vanhemmuuden tukemisen materiaaleille.

Vastaajien koulutuksella ei huomattu vastauksissa merkittäviä eroja. Kuten tiedon ja osaamisenkin kohdalla, sairaanhoitajat kokivat kaipaavansa enemmän materiaaleja ja menetelmiä vanhemmuuden tukemiseen kuin sosionomitaustaiset vastaajat, mutta näin pienen aineiston valossa tulosta ei voida yleistää. Työkokemuksella ei havaittu olevan vaikutusta kysymyksen vastauksissa.

Kysymyksessä ”Minkälaisia materiaaleja käytät?” käytettynä materiaalina esiin nousi useimmin vanhemmuuden roolikartta. Tämä mainittiin kolmessa vastauksessa. Muina materiaaleina nousivat esiin vahvuuskortit, erilaiset materiaalipankista löytyvät lomakkeet sekä Valovoima-peli. Työskentelyn teoriapohjana mainittiin kiintymyssuhdeteoria sekä materiaalit väkivallan vaikutuksista lapseen ja traumatisoituneen lapsen oireilusta. Lisäksi puhuttiin turvakodin erilaisista suunnitelmista, kuten lapsen turvasuunnitelma, vanhemmuussuunnitelma ja lapsen toteuttamissuunnitelma. Kolme vastaajista kertoi käyttävänsä materiaaleja vähän tai ei ollenkaan. Yksi heistä perusteli edellä mainittua sillä, että keskustelut tulevat turvakodin arjessa usein yllättäen, jolloin materiaaleja ei ole saatavilla. Tällöin toimitaan työn tuoman kokemuksen ja oman intuition pohjalta.

”Minkälaisia materiaaleja kaipaisit lisää?” kysymyksen kahdessa vastauksessa mainittiin materiaali, jota voisi käyttää yhdessä aikuisen ja lapsen kanssa tehtävässä työssä. Yksi vastaajista totesi, että työntekijöillä, joilla on enemmän mielenkiintoa vanhemmuustyöhön ovat kerryttäneet henkilökohtaista materiaalipankkia aiheesta. Kaksi vastaajista totesi, etteivät kaipaa lisää materiaalia.

Täytyy kyllä myöntää, että välillä keskustelut tulevat asiakkaiden kanssa etukäteen suunnittelematta ja yhtäkkiä, jolloin mitään materiaalia ei ole saatavilla, mutta silloin keskustelut yleensä käydään työn tuoman kokemuksen pohjalta ja omasta päästä. (Vastaaja 2)

Kaipaisin materiaalia, joiden avulla voisin yhdessä vanhemman kanssa miettiä vanhemmuutta ja perheen tilannetta perheen ja lapsen näkökulmasta ja materiaalia, jota voisi käyttää lisäämään aikuisen ja lapsen välistä vuorovaikutusta. (Vastaaja 4)

Ehkä jotakin yhteistä materiaalia vanhemmalle ja lapselle yhdessä katsottavaksi tai toteutettavaksi, jos sisältäisi joitakin yhdessä toteutettavia tehtäviä. (Vastaaja 7)

Kolme kahdeksasta vastaajasta koki, että heillä on käytössään riittävästi menetelmiä vanhemmuuden tukemiseen. He olivat jokseenkin tai täysin samaa mieltä kysymyksen ”Käytössäni on riittävästi menetelmiä vanhemmuuden tukemiseen” vastauksissa. Kolme ei ollut samaa eikä eri mieltä ja kaksi oli jokseenkin eri mieltä. Toisin sanoen kaksi vastaajista koki tarvetta uusille menetelmille. Koulutuksella ja työkokemuksella ei havaittu olevan merkitystä vastauksissa.

Kysymyksen ”Minkälaisia menetelmiä käytät?” vastauksissa nousi useimmin esiin keskustelu (3 vastausta). Kaksi vastaajista nosti esiin psykoedukaation ja arjen tuen. Lisäksi vastauksissa mainittiin motivointi, käytännön ohjaus, tapaamiset sekä vanhemman että vanhemman ja lapsen kanssa, menetelmäkortit ja lapsityön toteuttamissuunnitelma. Vastauksista ilmeni, että joidenkin vastaajien oli vaikea erottaa materiaalien ja menetelmien eroja.

”Minkälaisia menetelmiä kaipaisit lisää?” -kysymyksen vastauksissa nostettiin useimmiten esiin menetelmä, jota käytettäisiin yhdessä lapsen ja vanhemman kanssa työskennellessä (3 vastausta). Yksi vastaajista myös toivoi, että turvakotijaksoon suunniteltaisiin yksi vanhemmuustyön tapaaminen yhdessä lapsen ja vanhemman kanssa. Toinen taas peräänkuulutti vanhemmuuteen liittyville asioille korvamerkittyä omatyöntekijätapaamista. Yksi vastaajista kaipasi lisää menetelmiä mentalisaatioon ja yksi kertoi, ettei kaipaa lisää menetelmiä.

7.5 Vanhemmuuden tukemisen kehittäminen

Suurimmiksi haasteiksi vastaajat kokivat asiakkaiden kriisitilanteen ja vanhemman voimavarojen riittämättömyyden. Molemmat mainittiin neljässä vastauksessa. Kriisillä ja voimavaroilla nähtiin vahva yhteys – kriisitilanne aiheuttaa vanhemmille voimavarojen puutetta. Kaksi vastaajista koki, että usein on vaikea arvioida liittyvätkö vanhemmuuden haasteet kriisitilanteeseen vai onko kyse pitkäaikaisesta ongelmasta. Kriisivaiheessa ei myöskään ole aina hedelmällistä aloittaa vanhemmuuteen liittyviä keskusteluja vaan turvakotityöskentelyn päämääränä tulisi olla kriisitilanteen vakauttaminen. Vanhempien voimavarojen koettiin usein olevan niin vähäiset, etteivät ne riitä edes lapsista huolehtimiseen, ja tällöin oman vanhemmuuden pohtiminen on haastavaa tai mahdotonta.

Kolme vastaajaa nosti haasteeksi sen, että vanhemmuus on herkkä aihe lähestyä ja siksi myös vaikea ottaa mukaan työskentelyyn. Kriisitilanteen koettiin vaikeuttavan herkkää asiaa entisestään.

Jo valmiiksi hauraassa ja järkyttyneessä mielentilassa olevan vanhemman kanssa on hyvin haastavaa tukea vanhemmuudessa, niin, että asiakkaalle

ei tulisi sellaista kuvaa, että hänet leimataan huonoksi vanhemmaksi. (Vastaja 2)

Kaksi vastaajista koki myös, että lyhyen turvakotijakson aikana on haastavaa rakentaa riittävän hyvää luottamussuhdetta asiakkaan kanssa herkän aiheen käsittelemiseksi. Lyhyet turvakotijaksot tai ajan ja resurssien puute mainittiin erikseenkin haasteena kolmessa vastauksessa. Samoin luottamussuhteen rakentamiseen liittyvät haasteet nousivat esiin muissakin yhteyksissä. Tähän koettiin vaikuttavan aikaisemmat huonot kokemukset viranomaisten kanssa työskentelystä ja asiakassuhteen alkaminen sosiaalityön velvoittamana.

Kahdessa vastauksessa nousi esiin kulttuurisensitiivisyys. Erilaisissa kulttuuritaustoissa on erilaiset näkemykset vanhemmuudesta ja jos nämä poikkeavat paljon työntekijän käsityksistä voi työskentely olla hankalaa. Yksi vastaajista mainitsi myös normalisoinnin ongelman: jos lasten kannalta epäedulliset olosuhteet ovat muuttuneet normaaleiksi, on suuri muutos lähteä muuttamaan tilannetta, jota asiakas ei koe epänormaaliksi.

Kysyttäessä, miten työntekijät kehittäisivät vanhemmuuden tukemista turvakotityössä useimmin esiin nousi lapsen näkökulman esiin tuominen. Tämä mainittiin neljässä vastauksessa. Kukaan vastaajista ei avannut ajatustaan tarkemmin, eikä esittänyt konkreettisia toimenpiteitä asian kehittämiseksi. Toinen esiin nousut kehittämisen teema oli vuorovaikutuksen tukeminen, joka mainittiin kahdessa vastauksessa. Samat kaksi vastaajaa nostivat esiin ajatuksen, että turvakotityössä tärkeintä on kriisi-, väkivalta- ja traumatyö. Vanhemmuuden tukemista tehdään toissijaisesti näiden jälkeen, eikä sille voi esittää kovinkaan suureellisia tavoitteita.

Vastauksissa kuitenkin myös peräänkuulutettiin selkeää mallia, yhteistä sopimista ja vanhemmuuden tukemisen ottamista osaksi suunnitelmallista työskentelyä. Kaksi vastaajista kaipasi myös lisää koulutusta aiheesta. Toinen heistä kaipasi myös ”helposti käyttöön otettavia ja kutsuvia materiaaleja ja menetelmiä”.

Yksi vastaaja ajatteli turvakodilla käyttöön otettujen lapsen ja vanhemman yhteistapaamisten olevan hyvä paikka tehdä vanhemmuustyötä. Yhdessä vastauksessa mainittiin myös lastenhoitoavun tarjoaminen, ”jotta vanhemmalle jää

enemmän aikaa ja energiaa käsitellä omaa tilannettaan ja tunnista myös lapsen oireilua ja saada keinoja tukea lasta”.

7.6 Työryhmän ja esihenkilön tuki

Työryhmältä saadun tuen vanhemmuuden tukemiseen vastaajat kokivat hyväksi. Viisi kahdeksasta vastaajasta oli täysin samaa mieltä, yksi jokseenkin samaa mieltä ja kaksi ei samaa eikä eri mieltä.

Tarkentavan kysymyksen vastauksissa työryhmän tuki koettiin vahvaksi kahdessa vastauksessa. Työryhmä koettiin avoimeksi, kannustavaksi ja keskusteltäväksi. Yksi vastaajista myös koki, ettei työryhmä täysin jaa hänen näkemystään vanhemmuuden tukemisen tärkeydestä.

Esihenkilöltä saatu tuki vanhemmuuden tukemiseen koettiin erittäin hyvänä. Neljä kahdeksasta vastaajasta oli täysin samaa mieltä ja neljä jokseenkin samaa mieltä.

Tarkentavan kysymyksen vastauksissa esihenkilö koettiin motivoituneeksi ja kokeneeksi vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä. Hänen koettiin myös tunnistavan työn todelliset resurssit ja haasteet. Yhdessä vastauksessa peräänkuulutettiin vielä tarttumista kehittämiseen käytännössä.

7.7 Seuranta turvakotijakson jälkeen

Kuusi kahdeksasta vastaajasta oli täysin samaa mieltä siitä, että seuranta kaivattaisiin turvakotijakson jälkeen. Yksi ei ollut samaa eikä eri mieltä ja yksi oli täysin eri mieltä.

Tarkentavan kysymyksen vastauksista viidessä mainittiin jatkotyöskentelyn toteuttaminen yhteistyössä muiden viranomaistahojen kanssa. Yhteistyötahoina mainittiin lastensuojelu, perheneuvola ja lapsiperheiden sosiaalipalvelut. Vastauksissa koettiin, että turvakodin tulisi ainakin viestittää yhteistyötahoille huolet

asiakkaan tilanteesta. Kahdessa vastauksessa ilmeni huoli palveluiden saata-
vuudesta ja laadusta.

*Tällä hetkellä tuntuu siltä, että asiakkaat jäävät vaille riittävä tukea turvakoti-
tjakson jälkeen: sosiaalitoimen resurssit ovat hyvin niukat (perhetyö), per-
heneuvolaan on pitkät jonot, psykiatrisesta tuesta puhumattakaan. Perhe-
oikeudelliset palvelut ovat ruuhkautuneet ja monen kohdalla on huoli siitä,
miten lasten ja toisen vanhemman tapaamiset hoidetaan turvallisesti ennen
virallista sopimusta. (Vastaaaja 3)*

Kolmessa vastauksessa ilmeni huoli perheen jäämisestä ilman tukea turvakoti-
tjakson jälkeen. Yhden vastaajan kokemus oli myös, että muut toimijat ja yhteis-
työtahot eivät aina tunne turvakodilla tehtävää työtä.

7.8 Riittävän hyvä vanhemmuus

Kysymyksen ”Mitä on mielestäsi riittävän hyvä vanhemmuus?” vastauksissa
nousi eniten esiin lapsen perustarpeista huolehtiminen. Tämä mainittiin kuudessa
vastauksessa kahdeksasta. Toiseksi eniten, viidessä vastauksessa, esiin nousi
lapsen turvallisuus. Yksi vastaajista oli ajatellut turvallisuuden osaksi lapsen pe-
rustarpeita. Toinen vastaajista taas ajatteli turvallisuuden siten, että lasta ei enää
altistettaisi väkivallalle. Muiksi perustarpeiksi oli eritelty ravinto, lepo, liikunta ja
ulkoilu. Kaksi vastaajista mainitsi läsnäolon riittävän hyvän vanhemmuuden tun-
nusmerkkinä. Vuorovaikutus tuli ilmi viidessä vastauksessa eri tavoilla sanoitet-
tuna.

Kolme vastaajista toi esiin ajatuksen siitä, että vanhemmuutta täytyy tarkastella
eri näkökulmista turvakotitjakson aikana ja normaalissa arjessa. Täten vanhem-
muuden arvioiminen turvakotitjakson aikana on haastavaa. Kaksi vastaajista ajat-
teli, ettei vanhemmuudessa tulisi pyrkiä täydellisyyteen. Vain yksi vastaaja mai-
nitsi vanhemman omasta jaksamisesta ja hyvinvoinnista huolehtimisen.

Kysymykseen ”Miten riittävän hyvää vanhemmuutta voitaisiin tukea turvakoti-
työssä?” saatiin hyvin erilaisia vastauksia. Lapsen tarpeiden esilletuonti ja huo-
miointi sekä lastenhoitoapu mainittiin kahdessa vastauksessa. Samoin vanhem-
man ja hänen voimavarojensa vahvistaminen mainittiin kahdesti.

Tehdään lapsen tarpeita näkyväksi vanhemmalle ja kannustetaan vanhempaa jaksamaan tarpeista huolehtimisessa. Nähdään ja osoitetaan vanhemmalle se hyvä vanhemmuus, mihin hän jo kykenee. (Vastaaja 3)

Muina keinoina mainittiin vanhemman terapiaan pääsyn mahdollistaminen, vanhemmuutta tukevat avopalvelut, kannustaminen, väkivaltakeskustelujen vieminen lasten ulottumattomiin, rutiinien ylläpitäminen, turvallisuuden tunteen luominen, läsnäolo, vierellä kulkeminen, mallina toimiminen, sanoittaminen ja vanhemmalle oman ajan järjestäminen. Yksi vastaaja nosti esiin sensitiivisen, kunnioittavan ja arvostavan työtteen sekä kohtaamisen. Toinen vastaaja puolestaan korosti trauman ja väkivallan seurausten ymmärryksen parantamista ja ylisukupolvisuuden katkaisemista.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa analysoidaan alkukartoituksessa saatuja tutkimustuloksia tutkimuskysymysten mukaisesti (tutkimusprosessin vaihe 3). Vanhemmuuden tukeminen lähisuhdeväkivaltatyössä on monimutkaista ja moniulotteista samoin kuin väkivalta ilmiönä. Lähisuhdeväkivaltatyössä vanhemmuuden tukeminen edellyttää erityisen sensitiivistä työskentelyotetta lähisuhdeväkivallan aiheuttaman kriisin vuoksi. Samaan aikaan turvakoti tarjoaa hyvän ympäristön vanhemmuuden tukemiseen ohjaustyössä. Vanhemmuuden tukeminen ei kuitenkaan ole mahdollista ilman avointa ja luottamuksellista yhteistyösuhdetta asiakkaan ja ohjaajan välillä.

8.1 Vanhemmuuden tukeminen lähisuhdeväkivaltatyössä

Tutkimuskysymykseen ”Miten vanhemmuutta tuetaan turvakotityössä?” saatiin hyvin erilaisia vastauksia. Useissa vastauksissa kerrottiin vanhemmuuden tukemista tehtävän tilannekohtaisesti tai tarpeen mukaan. Nämä tulokset kertovat systemaattisen mallin puuttumisesta vanhemmuuden tukemisen parissa tehtävästä työssä. Tämä vahvistaa tutkimusprosessin vaiheen 1 turvakodin henkilöstöltä ja johdolta sekä THL:ltä nousseen tarpeen, ja näin koko tutkimuksen lähtökohdan. Toki tilannekohtaisuus ja asiakkaan tarveperustainen työskentely on osa laadukasta, asiakaslähtöistä työskentelyotetta (ks. THL 2020a) ja nämä elementit täytyy edelleen säilyttää turvakotityössä. Kuitenkin systemaattisella mallilla voitaisiin parantaa työn laatua ja varmistaa, että kaikki asiakkaat saavat tarpeidensa mukaista tukea vanhemmuuteensa.

Vastausten erilaisuudesta ja systemaattisen mallin puuttumisesta huolimatta voidaan todeta, että vanhemmuuden tukemista tehdään jo paljon turvakodeilla. Kaikki vastaajat osasivat sanoittaa vanhemmuuden tukemiseksi tekemäänsä työtä. Keskustelu nousi esiin tärkeimpänä työvälineenä ja omatyöntekijätapaamiset hedelmällisimpänä paikkana käydä keskustelua. Useiden eri vastaajien vastauksissa useisiin eri kysymyksiin nostettiin esiin työskentelymalli, jossa lasta ja vanhempaa kohdattaisiin yhdessä. Nykyisessä turvakodin työskentelymallissa

lasta ja vanhempaa kohdataan pääsääntöisesti omatyöntekijätapaamisissa yksilöinä, aikuisen ja lapsen omatyöntekijätapaamisissa. Tästä syystä tutkimuksen tuotoksena päädyttiin tuottamaan materiaali (liite 3) omatyöntekijätapaamisiin, sekä yksilö- että vanhempilapsikeskusteluihin.

Saatujen vastausten perusteella turvakotien työntekijät kokivat, että heillä on sekä mahdollisuuksia että tietoa ja osaamista vanhemmuuden tukemiseen lähisuhdeväkivaltatyössä. Samanaikaisesti koettiin, että vaikka tietoa ja osaamista vanhemmuuden tukemiseen asiakastyössä onkin, sitä kaivataan myös lisää. Puolet vastaajista kaipasi lisäkoulutusta vanhemmuuden tukemiseen. Tämä olisi hyödyllistä huomioida jatkossa turvakotien vanhemmuuden tukemisen kehittämistyössä. Koulutuksen lisäksi tiedon ja osaamisen koettiin koostuvan myös työ- ja elämäkokemuksesta, mikä on tunnistettu piirre sosiaalityön ammatillisuudessa yleisemminkin (ks. Helminen 2013, 22). Tutkittaessa koulutustaustan vaikutusta vanhemmuuden tukemisen tietoon ja osaamiseen huomattiin sairaanhoitajataustaisten työntekijöiden kaipaavan useammin lisää tietoa ja osaamista kuin sosionomitaustaisten työntekijöiden. Näin pientä aineistoa tarkastellessa havainto voi selittyä sattumalla tai yksittäisten vastaajien mielenkiinnolla lisäkoulutukseen, joten tästä ei voida tehdä johtopäätöksiä koulutustaustan vaikutuksista. Vähemmän työkokemusta omaavien työntekijöiden suurempi tarve tiedolle ja osaamiselle lienee luonnollinen, työkokemuksen mukanaan tuomaan tietoon ja osaamiseen liittyvä ilmiö.

Lähisuhdeväkivaltatyössä toiminnan lähtökohtana on asiakkaan käsitys tilanteestaan ja hänen tarpeensa (ks. Särkelä 2011, 87). Vastauksista nousi esiin pohdintaa siitä, kuinka laadukasta ja syvälle menevää työtä vanhemmuuden tukemisen parissa voidaan tehdä turvakotijaksojen lyhytkestoisuuden vuoksi. Vanhemmuuden ollessa usein herkkä aihe lähisuhdeväkivaltatyössä, edellyttää se sensitiivistä työtettä, mikä taas toimii pohjana avoimen ja luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen rakentamisessa (ks. Helminen 2013, 89). Lyhyt asiakassuhde ei kuitenkaan aina mahdollista luottamussuhteen rakentamista asiakkaan kanssa. Tutkimusprosessin avulla tuotettu Vanhemmuuden tukemisen malli on suunniteltu siten, että se auttaa työntekijöitä tarttumaan herkäksi koettuun aiheeseen lyhyenkin turvakotijakson aikana. Tutkimustuloksista nousi esiin myös ajatus vanhemmuuden tukemisesta toissijaisena päämääränä perheen auttamisen

kriisitilanteessa ollessa ensisijainen päämäärä. Kriisissä olevien vanhempien voimavarat ovat usein vähäiset, ja tämän vuoksi oman vanhemmuuden pohtiminen voi olla liian raskasta turvakotijakson aikana. Tästä syystä tuotetuissa materiaaleissa käsitellään myös vanhemman voimavaroja keskittyen vanhemman vahvuuksiin ja onnistumisiin.

Yhteistyö työryhmän sisällä ja esihenkilöltä saatu tuki koettiin vastauksissa hyväksi, mutta moni vastaaja nosti esiin haasteena yhteistyön lastensuojelun ja muiden viranomaistahojen kanssa. Samaan aikaan muun muassa Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (1326/2010) ja Lastensuojelulaki (417/2007) sekä Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) velvoittavat kuntia toimijoineen seuraamaan ja edistämään lasten ja nuorten hyvinvointia perheissä (ks. Hakulinen, Riihonen & Laajasalo 2019, 187). Lähisuhdeväkivalta on lastensuojelullinen kysymys, joka edellyttää toisinaan monipuolisia ja monivaiheisia tukitoimia. Ilman systemaattista yhteistyötä eri toimijoiden ja palveluntarjoajien välillä, ei ole mahdollista tarjota lähisuhdeväkivallan uhreille kaikkea sitä apua ja tukea, mihin heillä on oikeus, minkä voidaan todeta olevan kehittämistyön arvoinen huomio.

8.2 Riittävän hyvään vanhemmuuteen ohjaaminen

Kysymyksen ”Mitä on mielestäsi riittävän hyvä vanhemmuus?” vastauksissa nousi eniten esiin perustarpeista sekä turvallisuudesta huolehtiminen. Muita riittävän hyvän vanhemmuuden tunnuspiirteitä olivat läsnäolo ja vuorovaikutus. Vastauksissa ilmeni hyvin vanhemmuuden roolikartassa esitetyt vanhemman roolit osana riittävän hyvää vanhemmuutta. Tärkeänä vanhemmuuden tukemisessa nähtiin lapsen tarpeiden esiintuonti ja huomioiminen osana työskentelyä, mikä on huomioitu myös tuotetuissa materiaaleissa. Vastausten pohjalta ei kuitenkaan syntynyt mitään selkeää ajatusta tai mielikuvaa siitä, mitä riittävän hyvä vanhemmuus työntekijöille tarkoittaa, mikä vahvistaa ajatusta hyvän vanhemmuuden tilannekohtaisesta arvioinnista (ks. Puranen n.d.).

Vastauksista nousi esiin mielenkiintoinen ajatus siitä, että vanhemmuutta tulee tarkastella eri näkökulmasta turvakotijakson aikana kuin normaalissa arjessa. Lähisuhdeväkivallan aiheuttama kriisi vaikuttaa vanhemman toimintakykyyn tavalla

tai toisella, mikä tekee myös vanhemmuuden arvioimisesta ja sitä kautta itse työskentelystä haastavaa turvakotijakson aikana. Ohjaajan tehtävänä lähisuhdeväkivaltatyössä on jäsentää tilannetta yhdessä asiakkaan kanssa luoden lisää ymmärrystä ja näkökulmia tilanteeseen ja avatakseen toiminnallisia vaihtoehtoja tilanteen parantamiseksi (ks. Särkelä 2011, 42). Olennaista on tukea vanhemman omaa jaksamista ja hyvinvoinnista huolehtimista koko turvakodissa oloajan sekä varmistaa myös jatko kotiympäristöön palattaessa. Vanhemmuuden tukemisen näkökulmasta on tärkeää osoittaa vanhemmalle se hyvä vanhemmuus, johon hän jo kykenee, ja miettiä työskentelylle jatkoa tästä ajatuksesta käsin. Sensitiivisen, kunnioittavan ja arvostavan työtteen avulla on mahdollista luoda hyvä pohja tämän haastavan aiheen käsittelemiselle. Tiedon ja ymmärryksen lisääminen lähisuhdeväkivallasta ja sen seurauksista on yksi merkittävimmistä keinoista taistella lähisuhdeväkivaltaa vastaan ja katkaista väkivallan kierre, joka voi pahimmillaan olla usean sukupolven mittainen.

9 TURVAKODEILLE TUOTETUT MATERIAALIT

Tutkimusprosessin vaiheen 4 mukaisesti turvakodin arkeen tuotettiin vanhemmuuden tukemisen materiaaleja tehdyn alkukartoituksen pohjalta. Työntekijöiden ajatusten sekä kirjallisuuskatsauksen pohjalta suunniteltiin Vanhemmuuden tukemisen malli käytettäväksi omatyöntekijätapaamisiin. Mallin mukaisesti sekä vanhemmalla että lapsella on omat keskustelunsa sekä lisäksi aikaisempaa työskentelyyn myös yhteinen keskustelu. Tämän lisäksi laadittiin Riittävän hyvä vanhemmuus -huoneentaulu herättämään ajatuksia ja pohdintaa turvakodin arkeen.

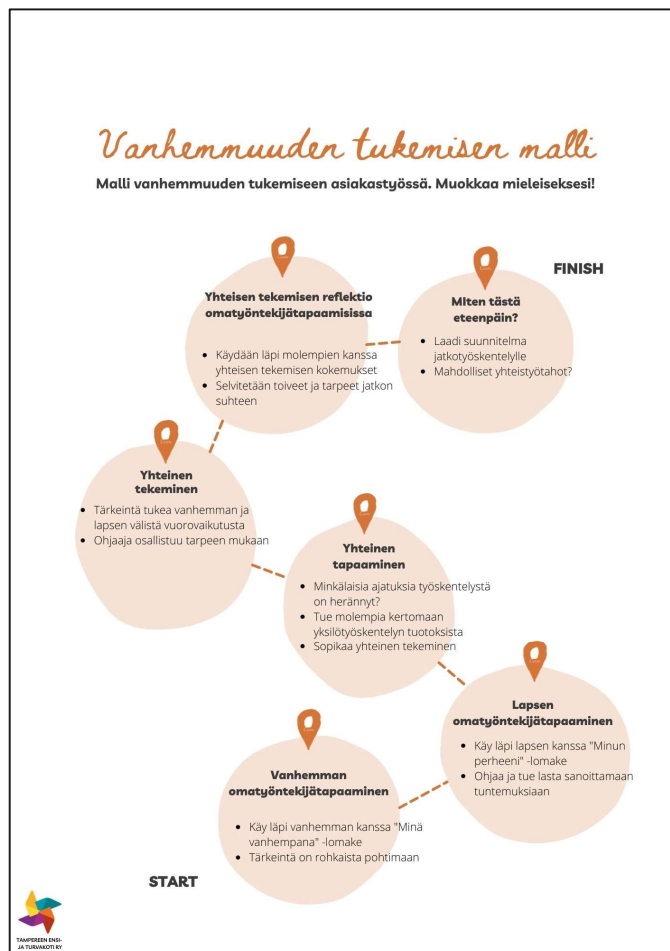
9.1 Vanhemmuuden tukemisen malli

Alkukartoituksen mukaan turvakotien työntekijöiltä puuttuu vanhemmuuden tukemiseksi tehtävästä työstä selkeä ja systemaattinen materiaali. Tätä tarvetta varten luotiin tämän toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena Vanhemmuuden tukemisen malli (kuvio 4), johon sisältyy vaiheittain suunnitellut ohjeet omatyöntekijätyöskentelyyn sekä lomakkeet vanhemman ja lapsen keskusteluille (kuvio 5). Luotu vanhemmuuden malli tarjoaa rungon vanhemmuuden tukemiseen omatyöntekijätapaamisissa, mutta samaan aikaan työntekijä voi itse päättää, miten materiaalin hyödyntää itselleen sopivalla tavalla.

Materiaalin mukaisesti työskentelyn ensimmäisenä vaiheena on vanhemman omatyöntekijäkeskustelu, jota seuraa lapsen omatyöntekijäkeskustelu. Näiden jälkeen on vuorossa vanhemman ja lapsen yhteinen keskustelu jommankumman omatyöntekijän kanssa. Vanhemman keskustelussa pohditaan muun muassa lapsessa vanhempaa ilahduttavia asioita, vanhemmuuden onnistumisen kokemuksia ja kehittämistarpeita sekä mahdollisia tuen tarpeita. Olennaista tässä on myös selvittää vanhemman voimavaroja ja itsestä huolehtimisen keinoja. Keskustelussa sovitaan yhteisestä tekemisestä vanhemman ja lapsen kanssa turvakotijakson aikana, johon myös ohjaaja voi tarpeen mukaan osallistua. Lapsen keskustelussa pohditaan rakenteen kautta perhedynamiikkaa ja vanhemman läsnäoloa. Lapsi voi kuvailla perhettään kirjoittamalla tai piirtämällä ikätasonsa mu-

kaisesti. Lapsen työskentelyssä painopisteenä on hänen äänensä kuuluviin saattaminen. Vanhemman keskustelun tapaan lapsen kanssa pohditaan mielekästä toimintaa, jota vanhemmalle ehdotetaan yhteisessä tapaamisessa.

Vanhemman ja lapsen tapaamisen jälkeen vuorossa on heidän yhteinen tapaamisensa, jossa tuodaan esiin ja pohditaan yhteisesti työskentelyn herättämiä ajatuksia ja tunteita sekä sanoitetaan omia kokemuksia. Ohjaajan tehtävänä tässä on tukea molempien osapuolten näkökulmien esiintuomista. Tapaamisessa sovi- taan yhteisestä tekemisestä: mitä, missä ja milloin, sekä mietitään ohjaajan osallistumisen tarvetta yhteiseen tekemiseen. Olennaista yhteisessä tapaamisessa on vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen tukeminen. Yhteisen tekemisen jäl- keen keskustellaan vielä yksilötasolla, miten toiminta sujui ja suunnitellaanko sille jatkoa. Tämän jälkeen ohjaaja pohtii joko itsenäisesti tai työryhmässä jatkotyöskentelyn tarvetta sekä mahdollisten yhteistyötahojen selvittämistä jatkotyöskentelyn järjestämiseksi.



KUVIO 4. Vanhemmuuden tukemisen malli (täysikokoisena liitteessä 3)

Minun perheeni
Pohdi seuraavia asioita.

1. Ketä perheeseesi kuuluu? Kirjoita tai piirrä.
2. Miten vietätte aikaa yhdessä perheen kanssa?
3. Mitä toivoisit vanhemmaltaisi?
4. Mitä haluaisit sanoa vanhemmallesi?
5. Mitä pitäisi tapahtua, että tilanne perheessäsi olisi parempi?
6. Mitä yhteistä tekemistä toivoisit vanhemposi kanssa?

Minä vanhempana
Pohdi seuraavia omaan vanhemmuuteesi liittyviä kysymyksiä.

1. Mikä lapsessasi ilahduttaa sinua?
2. Missä koet vanhempana onnistuviasi?
3. Missä haluaisit vanhempana kehittyä?
4. Minkälaista tukea kaipaisit vanhemmuuteesi?
5. Mitä voitais itse tehdä ja mitä toivoisit muulta?
6. Miten pidät huolta itsestäsi?
7. Mitä yhteistä tekemistä toivoisit lapsesi kanssa?

KUVIO 5. Lomakkeet vanhemman ja lapsen kanssa työskentelyyn (täysikokoisena liitteessä 3)

9.2 Riittävän hyvä vanhemmuus -huoneentaulu

Ajatus Riittävän hyvä vanhemmuus -huoneentaululle (kuvio 6) syntyi jo opinnäytetyön suunnittelun alkumetreillä. Yhteistyökumppanin vastaavat sosiaalityöntekijät kertoivat turvakodeissa hyödynnetyn tämän kaltaisia huoneentauluja jo useamman vuoden ajan. Tutkimuksen alkukartoituksesta ja käytetystä kirjallisuudesta nousivat esiin vahvasti vanhemmuuden roolit, jotka on huoneentauluun auki kirjoitettu: vanhemmuus on läsnäolemistä, ymmärtämistä, välittämistä, huolehtimista ja perustarpeiden tyydyttämistä. Lähisuhdeväkivaltatyön tärkeitä teemoja, kuten arvostava ja kuunteleva työskentelyote, rakkaus itseä ja muita kohtaan, itsestä ja omasta jaksamisesta huolehtimisen tärkeys sekä epätäydellisyyden sietäminen vanhemmuudessa, on huoneentaulussa korostettu vielä omina ajatuksinaan.



KUVIO 6. Riittävän hyvä vanhemmuus -huoneentaulu (täysikokoisena liitteessä 4)

Riittävän hyvä vanhemmuus -huoneentaulu on suunniteltu niin työntekijöiden kuin asiakkaidenkin käyttöön. Sen tarkoituksena on tuottaa pohdintaa hyvästä vanhemmuudesta ja auttaa oman vanhemmuuden reflektoinnissa armollisuuden näkökulmasta. Huoneentaulun tarkoituksena ei ole luennoida hyvän vanhemmuuden osatekijöistä vaan kannustaa arvioimaan omaa vanhemmuuttaan ja omia voimavarojaan, ja sitä kautta myös mahdollisia tuen tarpeita. Huoneentaulussa käytettyjen mietelauseiden sisällöt ovat nousseet tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen ja alkukartoituksen tuottaman aineiston yhdistämisestä, mistä tekijät ovat muokanneet ne vielä käyttötarkoitukseensa paremmin sopiviksi.

10 POHDINTA

Tässä luvussa tarkastellaan ja arvioidaan tutkimusprosessia sekä luotettavuuden ja eettisyyden että kehittämisen näkökulmista. Jatkotutkimuskysymyksillä pyritään luomaan jatkuvuutta tutkimusaiheelle herättämällä lukijan mielenkiinto käsitteillä olevaa aihetta kohtaan. Opinnäytetyöprosessin arvioinnissa pohditaan vielä tutkijoiden omaa oppimista ja tehtyjä havaintoja tutkimusprosessin aikana.

10.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuutta mitataan validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden avulla, mitä tutkimuksen luotettavuustarkasteluksikin kutsutaan (Kananen 2015, 337–338). Validiteetilla tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä on ollut tarkoituskin mitata. Reliabiliteetilla sen sijaan tarkoitetaan tutkimustulosten toistettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2001, 213.) Saadut tutkimustulokset osoittavat, että tutkimusmenetelmällä on onnistuttu mittaamaan sitä, mitä alun perin oli tarkoituskin. Toisin sanoen tutkimusongelman mukaisiin tutkimuskysymyksiin on kyetty vastaamaan. Tutkimustulokset ovat myös toistettavissa, sillä niiden siirtäminen muihin turvakoteihin on mahdollista. Tutkimustulokset eivät näin ollen ole sattumanvaraisia vaan yleistettäviä.

Tutkimustyön luotettavuuteen vaikuttaa eniten tutkija itse, koska tutkija toimii aina omassa ainutlaatuisessa kontekstissään (Kananen 2015, 338). Tästä syystä tutkimusprosessin jokainen vaihe on selostettu tarkasti luotettavuuden näkökulmat huomioiden. Toinen tämän opinnäytetyön tekijöistä on työskennellyt sijaisena toisessa tutkimuskohteena olevassa turvakodissa tutkimusprosessin aikana. Kyseinen tutkija ei ole kuitenkaan itse vastannut alkukartoituksen kyselyyn, johon pyydettiin vastauksia ainoastaan vakituisilta työntekijöiltä. Tutkimusaineiston analyysissä on pyritty huolelliseen luokittelujen tekemiseen sekä niiden perusteluun. Tulosten tulkinnessa vastauksia on punnittu ja niitä on saatettu teoreettisen tarkastelun tasolle sekä tuloksista tehtyjä päätelmiä perusteltu. (Hirsjärvi ym. 2001, 214–215.) Läpi prosessin keskiössä on ollut tutkijan tehtävä löytää tutkittavan to-

dellisuus ja paljastaa se tutkimuksessaan (Kananen 2015, 339). Lähisuhdeväkivaltatyössä luotettavuus merkitsee työn läpinäkyvyyttä. Tarkoittaen käytännössä sitä, että asiakkaille, työyhteisön jäsenille ja yhteistyökumppaneille kerrotaan avoimesti väkivaltatyön työkäytännöistä, käytettävistä työmenetelmistä ja niiden perusteluista. (Ewalds ym. 2019, 11.) Pyrkimyksenä on koko tutkimusprosessin ollut viestiä avoimesti luottamusta herättävällä tavalla turvakotien suuntaan. Kerrota, mitä tutkimuksella tavoitellaan ja mikä on sen tarkoitus. Mitä ollaan tekemässä ja mihin tutkimuksella pyritään. Vanhemmuuden tukemisen tutkiminen on ollut perusteltua, koska tarve kehittämistyölle on noussut yhteisöstä itsestään.

Tutkimuksen luotettavuuden parantamiseksi olisi se voitu saattaa loppuun kaikkein vaiheineen. Tutkimusongelman pohjalta laadittiin suunnitelma, jota lähdettiin reflektoiden toteuttamaan. Suunnitelman toteutumista olisi voitu arvioida sekä muuttaa ja täsmentää sitä arvioinnin pohjalta. Tämä prosessi olisi voinut jatkua niin kauan, kunnes tavoitellut muutokset olisi saavutettu tai niiden olisi todettu olevan saavuttamattomissa. (Jyrämä n.d.) Viimeiset vaiheet päätettiin kuitenkin jättää turvakodin johdon tehtäväksi. Tutkimuksella ollaan luotu alkusysäys vanhemmuuden tukemisen kehittämistyölle turvakodeissa ja siltä osin työ voidaan nähdä valmiiksi. Luotettavuuden näkökulmasta prosessi on katkeamaton, vaikkakin se jää keskeneräiseksi alkuperäisestä suunnitelmasta.

Tutkimuksen ja etiikan yhteys on kaksisuuntainen; tutkimuksen tulokset vaikuttavat eettisiin ratkaisuihin ja toisaalta taas eettiset kannat vaikuttavat tutkijan työssään tekemiin ratkaisuihin (Tuomi & Sarajärvi 2018, 331). Tutkimuksen eettisyyteen sisältyy pyrkimys tuottaa uutta ja merkityksellistä tutkimustietoa asioista, joista ei tiedetä tarpeeksi. Prosessin aikana kysymyksenä on ollut, millä tavalla käsillä oleva tutkimus on hyödyllistä ja kenen kannalta. Vanhemmuuden tukeminen on jo lähtökohtaisesti hyödyllinen tutkimusaihe sen kaikissa ympäristöissään. Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tutkimusprosessissa ollaan sen kaikissa vaiheissa pyritty rehellisyyteen, huolellisuuteen ja tarkkuuteen (Vuori n.d.). Kysely toteutettiin vastaajien anonymiteettia kunnioittaen. Samoin kuin tulosten esittäminen. Kyselyssä ei esimerkiksi kysytty, kummassa turvakodissa vastaaja työskentelee, koska tarkoituksena ei ollut turvakotien vertailu vaan työntekijöiden ää-

nen kuuluviin saattaminen heistä itsestään käsin. Tavoitteena oli tuottaa työntekijöiden käyttöön materiaaleja, jotka helpottaisivat heidän työtään ja jotka mahdollistaisivat yhteisön arvojen mukaisen työskentelyn.

10.2 Jatkotutkimuskysymykset

Kokonaisuudessaan tutkimus loi kuvaa vanhemmuuden tukemisen tämän hetkestä tilasta turvakotityössä. Koska aihetta ei ole aikaisemmin turvakotiympäristössä tutkittu, selvitys tuotti alkusysäyksen myös kehittämistyölle. Tutkimusprosessiin kuuluneet, mutta tästä tutkimuksesta ulkopuolelle jääneet jatko-osat tarjoavat yhden mielenkiintoisen jatkotutkimusmahdollisuuden. Käytännössä tämä tarkoittaisi tällä tutkimuksella tuotettujen materiaaleja testaamista asiakastyössä. Testaamisen jälkeen työntekijöiltä ja mahdollisesti myös asiakkailta kerättäisiin palaute, jonka pohjalta materiaaleja vielä korjattaisiin ja jalostettaisiin paremmin tarvetta vastaaviksi. Tuotetun materiaalin käyttöönoton jälkeen olisi mahdollista tutkia vanhemmuuden tukemista lähisuhdeväkivaltatyön systemaattisena osana ja luoda johtopäätöksiä sen vaikuttavuudesta prosessin osatekijänä. Kehittämistyön helpottamiseksi turvakodeille tarjotaan tuotettujen materiaalien pohjat myös muokattavassa muodossa valmiiden materiaalien lisäksi.

Selvittämisen arvoinen jatkotutkimusaihe voisi olla myös seurannan järjestäminen turvakotijakson jälkeen ja sen tarjoamat hyödyt vanhemmuuden tukemisessa. Seurannan järjestäminen edellyttäisi toimijoiden vahvaa yhteistyötä ja sen kehittämistä palvelujärjestelmän eri osa-alueilla. Turvakotien työntekijöiden osalta yhteistyötä toivottiin lastensuojelun, perheneuvolan ja lapsiperheiden sosiaalipalvelujen kanssa. Jatkotutkimuksella olisi mahdollista selvittää, minkälaista yhteistyötä toimijoiden välillä on tällä hetkellä ja miten sitä voitaisiin kehittää. Samoin voisi olla hyödyllistä selvittää, minkälaista tukea perheet kaipaavat turvakotijakson päätyttyä – mitä perheet itse toivoisivat tilanteessaan. Vaikka yhteistyölle ei nähtäisi muita perusteita, olisi huoli asiakkaan tilanteesta kuitenkin hyödyllistä viestittää yhteistyötahoille jatkotyöskentelyä ajatellen tavalla tai toisella.

10.3 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Käsillä oleva tutkimus antaa tietoa Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n turvakotien vanhemmuuden tukemiseksi tehtävän työn tilasta ja kehittämistarpeista. Tutkimuksen aihe on tärkeä erityisesti siitä syystä, että vaikka vanhemmuuden tukeminen nähdäänkin tärkeäksi osaksi turvakodeissa tehtävää lähisuhdeväkivalta-työtä, ei siihen ole olemassa tai osoitettu systemaattista rakennetta tai selkeää materiaalia. Kehittämistyölle voidaan näin ollen sanoa olleen tilausta ja sen voidaan olettaa myös jatkuvan tällä tutkimusprosessilla tuotetun alkusysäyksen jälkeen. Vanhemmuuden tukemisen esiin nostaminen lähisuhdeväkivalta-työssä luo pohjaa myös vanhemmuuden tukemisen jatkotyöskentelylle.

Tutkimusprosessi eteni suunnitellusti, eikä tuottanut suuria yllätyksiä. Sen sijaan oppimista ja oivalluksia se tuotti senkin edestä. Oli hienoa todentaa opinnäytetyöprosessin alkuvaiheilla esiin noussut tarve vanhemmuuden tukemisen menettelmistä ja materiaaleista ja lopulta myös tuottaa mahdolliset ratkaisut kyseiseen tarpeeseen. Alkukartoitus onnistui hyvin ja tuotti juuri sen, mikä oli tarkoituskin. Ilman vastaajien laadukkaita vastauksia pohdintoineen tutkimusprosessin eteneminen suunnitelman mukaisesti ei olisi ollut niin itsestään selvää. Prosessi osoitti, kuinka sitoutunutta ja ammattitaitoista henkilöstöä kyseisillä turvakodeilla työskentelee. Tutkimuksen tuotoksissa näkyy ja kuuluu työntekijöiden ääni, mikä on ollutkin tavoitteena läpi tutkimusprosessin. Tuotokset on luotu työntekijöiden toiveita ajatellen turvakotien asiakkaiden tarpeita palvelemaan.

LÄHTEET

Edleson, J. L. 1999. Children's Witnessing of Adult Domestic Violence. *Journal of interpersonal violence*. Vol 14 (8), 839–870.

Ensi- ja turvakotien liitto. n.d. Vanhemmuus. Luettu 16.5.2021. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/vanhemmuus/>

Ensi- ja turvakotien liitto. 2021. Henkinen väkivalta vaikuttaa lapseen – ihan oikeesti. Luettu 14.5.2021. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/blogi/lapsi-henkisen-va-kivallan-kokijana/>

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Eskonen, I. 2005. Perheväkivalta lasten kertomana. Miten ja mitä lapset kertovat terapeuttisissa ryhmissä perheväkivallasta? Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Tampereen yliopisto. Väitöskirjatutkimus.

Ewalds, H., Karjalainen, R. & Peltonen, J. 2019. Turvakotipalvelujen kansalliset laatusuositukset. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisu 5/2019.

Hakulinen, T., Riihonen, R. & Laajasalo, T. 2019. Lähisuhdeväkivalta perheessä lapsen ja nuoren näkökulmasta. Teoksessa Korpilahti, U., Kettunen, H., Nuotio, E., Jokela, S., Nummi, V. M. & Lillsunde, P. (toim.) Väkivallaton lapsuus – toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 27, 187–227.

Helminen, J. 2013. Päämääränä sosiaalialan ammatillisuus. Sosiaaliohjaajien näkemyksiä ammattialasta. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Lapin yliopisto. Väitöskirjatutkimus.

Hermanson, E. 2012. Vanhemmuuden roolikartta. Duodecim Terveyskirjasto. Luettu 15.5.2021. <https://www.terveyskirjasto.fi/kot00206>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.–7. painos. Helsinki: Tammi.

Hoghugh, M. & Speight, A N P. 1998. Good enough parenting for all children – a strategy for a healthier society. *Archives of disease in childhood*. Vol 78 (4), 293–300.

Jyrkämä, J. n.d. Toimintatutkimus. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Luettu 13.5.2021. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusasetelma/toimintatutkimus/>

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karjalainen, R. 2019. Lapsuuden perheväkivaltakokemukset ja niistä selviytyminen aikuisen kertomana. Sosiaalityön erikoistumiskoulutus. Turun yliopisto. Lisensiaatintutkimus.

Kekkonen, M. 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Lapsiperheiden peruspalveluiden kehittäminen. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Raportteja 281. Helsinki: Stakes.

Laakkonen, K. 2010. ”Vanhemmuus on vastuuta koko lapsen elämästä.” Vanhempien käsityksiä vanhemmuudesta, perheestä ja kasvatuksesta nykypäivänä. Opettajankoulutuslaitos. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Laitinen, M. & Kemppainen, T. 2010. Asiakkaan arvokas kohtaaminen. Teoksessa Jahnuainen, M. (toim.) Lasten erityishuolto ja -opetus Suomessa. Helsinki: Vastapaino, 138–180.

Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 1354/2014. Finlex. Luettu 10.5.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141354>

Lastensuojelulaki 417/2007. Finlex. Luettu 14.5.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L10P49>

Lyhty, M. & Paananen, E. 2015. Arkielämän taidot. Kuudesluokkalaisten lasten ja heidän vanhempiensa ajatuksia ja kokemuksia arkielämän taitojen opettamisesta ja oppimisesta. Opettajankoulutuslaitos. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2018. Näin syntyy riittävän hyviä vanhempia. Luettu 11.5.2021. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/nain-syntyy-riittavan-hyvia-vanhempia/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2019. Vanhemmuus ja kasvatus. Luettu 16.5.2021. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2020. Tarpeeksi hyvä vanhempi. Luettu 10.5.2021. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemman-hyvinvointi/tarpeeksi-hyva-vanhempi/>

Matinlompola, U. 2007. Vanhemmuus ei ole ammatti. Teoksessa Määttä, K. (toim.) Helposti särkyvää – nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki: Kirjapaja, 104–117.

Nollalinja. n.d. Mikä on väkivaltaa? n.d. Luettu 10.5.2021. <https://www.nollalinja.fi/mika-on-vakivaltaa/>

Paananen, H. 2016. Mitä on riittävän hyvä vanhemmuus? Sosiaalityöntekijöiden kokemuksia kehitysvammaisista vanhemmista ja heidän perheistään lastensuojelun asiakkaana. Sosiaalityön tutkinto-ohjelma. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Pohjola, A. 2010. Asiakas sosiaalityön subjektina. Teoksessa Laitinen, M. & Pohjola, A. (toim.) Asiakkuus sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus, 19–74.

Puranen, T. n.d. Riittävän hyvä vanhemmuus. Tukiliitto. Luettu 10.5.2021. <https://www.tukiliitto.fi/tukiliitto-ja-yhdistykset/kehittamistoiminta/moninaisia-perheita/moninaisista-perheista-lahi-ihmisille/riittavan-hyva-vanhemmuus/>

Rikosuhripäivystys. 2019. Lähisuhdeväkivalta voi koskettaa jokaista. Luettu 11.5.2021. <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/lahisuhdevakivalta/>

Ruohonen, M. 2006. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn kehitys Suomessa. Teoksessa Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35, 9–15.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäyte-työhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Finlex. Luettu 10.5.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Suojanen, U. 2004. Toimintatutkimus. Metodix. Menetelmäartikkelit. Luettu 19.5.2021. <https://metodix.fi/2014/05/19/suojanen-toimintatutkimus/>

Särkelä, A. 2011. Välittäminen ammattina. Näkökulmia sosiaaliseen auttamistyöhön. Tampere: Vastapaino.

Talvi, H. 2020. Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottaminen lastensuojelussa. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Tampereen ensi- ja turvakoti ry. 2019. Yhdistyksen strategia vuosille 2019–2022. Luettu 10.5.2021. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tampereenensijaturvakoti/wp-content/uploads/sites/24/2020/01/Strategia-vuodelle-2022.pdf?x97430>

THL. 2020a. Asiakaslähtöisyys. Luettu 17.5.2021. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalisen-kuntoutuksen-opas/palvelun-sisallot/yksilotyoskentely/asiakaslaittoisuus>

THL. 2020b. Turvakotipalvelut. Luettu 10.5.2021. <https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/turvakotipalvelut>

THL. 2021a. Lastensuojelu ja kriisityö. Luettu 10.5.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/lastensuojelu-ja-kriisityo>

THL. 2021b. Voimavaralähtöiset menetelmät. Luettu 10.5.2021. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/aitiys-ja-lastenneuvola/neurolatyon-sisallot-ja-menetelmat/voimavaralaittoisuus>

Tilastokeskus. 2020. Aikuisista perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreista 76,8 prosenttia naisia. Luettu 13.5.2021. https://www.stat.fi/til/rpk/2019/15/rpk_2019_15_2020-06-02_tie_001_fi.html

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Valentine, K., Smyth, C. & Newland, J. 2019. "Good enough" parenting: Negotiating standards and sigma. *International journal of drug policy*. Vol 68 (6), 117–123.

Vario, P. 2014. "Lastensuojelussa on kyse siitä, että lapsilla on hyvä olla." *Kokemusasiantuntijalapsen hyvinvointia ja lastensuojelua tutkimassa*. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä. 2008. Vanhemmuuden roolikartta. Luettu 15.5.2021. <https://www.vslk.fi/index.php?id=19>

Vuori, J. n.d. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Luettu 17.5.2021. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje 27.11.2020

Saatekirje

Hyvä vastaaja!

Olemme sosionomiopiskelijoita Tampereen ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyömme Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n Hämeenkadun ja Mutkakadun turvakotien kanssa yhteistyössä. Tarkoituksenamme on tutkia vanhemmuuden tukemista turvakotityössä sekä hyvän vanhemmuuden tunnusmerkkejä. Tutkimuksen pääasiallisena tavoitteena on selvittää, minkälaisiksi Hämeenkadun ja Mutkakadun turvakotien henkilöstö kokee omat mahdollisuutensa vanhemmuuden tukemiseen ja miten niitä voitaisiin kehittää. Ajatuksena olisi myös tuottaa vanhemmuuden tukemiseen konkreettisia työvälineitä turvakodissa tehtävää asiakastyötä varten.

Tutkimusaineisto tullaan keräämään Microsoft Forms -kyselylomakkeella. Kyselytutkimus lähetetään turvakotien vakituiselle henkilöstölle. Kyselyyn vastaavat työntekijät pysyvät nimettöminä läpi tutkimuksen. Myös tutkimustulokset esitellään vastaajien anonymiteettia kunnioittaen. Kyselylomakkeeseen vastaaminen vie aikaa noin 30-45 min. Vastausta pyydetään 12.12.2020 mennessä.

Lämmin kiitos osallistumisestasi jo etukäteen!

Parhain yhteistyöterveisin

Päivi Aalto & Niko Kauppinen

Päivi Aalto
paivi.s.aalto@tuni.fi

Niko Kauppinen
niko.kauppinen@tuni.fi

Liite 2. Sähköinen kyselylomake 27.11.2020

Taustakysymykset

- Koulutus
- Työkokemus sosiaalialalta
- Työkokemus turvakotityöstä

Tutkimuskysymykset – vanhemmuuden tukeminen turvakotityössä

1. Miten vanhemmuutta tuetaan turvakotityössä?
2. Minulla on riittävästi tietoa ja osaamista vanhemmuuden tukemiseen turvakotityössä (asteikko 1-5)
 - Tarkenna edellistä halutessasi
3. Kaipaisin lisää tietoa ja osaamista vanhemmuuden tukemiseen turvakotityössä (asteikko 1-5)
 - Tarkenna edellistä halutessasi
4. Käytössäni on riittävästi materiaaleja vanhemmuuden tukemiseen (asteikko 1-5)
 - Minkälaisia materiaaleja käytät?
 - Minkälaisia materiaaleja kaipaisit lisää?
5. Käytössäni on riittävästi menetelmiä vanhemmuuden tukemiseen (asteikko 1-5)
 - Minkälaisia menetelmiä käytät?
 - Minkälaisia menetelmiä kaipaisit lisää?
6. Minkälaisia haasteita olet kohdannut vanhemmuuden tukemisessa turvakotityössä?
7. Miten kehittäisit vanhemmuuden tukemista turvakotityössä?
8. Saan riittävästi tukea työryhmältäni vanhemmuuden tukemiseen (asteikko 1-5)
 - Tarkenna edellistä halutessasi
9. Saan riittävästi tukea esihenkilöltäni vanhemmuuden tukemiseen (asteikko 1-5)
 - Tarkenna edellistä halutessasi
10. Vanhemmuuden tukemiseen kaivattaisiin seurantaa turvakotijakson jälkeen (asteikko 1-5)
 - Tarkenna edellistä halutessasi

Tutkimuskysymykset – riittävän hyvä vanhemmuus

11. Mitä on mielestäsi riittävän hyvä vanhemmuus?
12. Miten riittävän hyvää vanhemmuutta voitaisiin tukea turvakotityössä?

Vanhemmuuden tukemisen malli

Malli vanhemmuuden tukemiseen asiakastyössä. Muokkaa mieleiseksi!



Minä vanhempana

Pohdi seuraavia omaan vanhemmuuteesi liittyviä kysymyksiä.

1. Mikä lapsessasi ilahduttaa sinua?

2. Missä koet vanhempana onnistuvasi?

3. Missä haluaisit vanhempana kehittyä?

5. Mitä voisit itse tehdä ja mitä toivoisit muilta?

4. Minkälaista tukea kaipaisit vanhemmuuteesi?

6. Miten pidät huolta itsestäsi?

7. Mitä yhteistä tekemistä toivoisit lapsesi kanssa?

Minun perheeni

Pohdi seuraavia asioita.

1. Ketä perheeseesi kuuluu?
Kirjoita tai piirrä.

2. Miten vietätte aikaa
yhdessä perheen kanssa?

3. Mitä toivoisit
vanhemmaltasi?

6. Mitä yhteistä tekemistä
toivoisit vanhempasi kanssa?

4. Mitä haluaisit sanoa
vanhemmallesi?

5. Mitä pitäisi tapahtua, että
tilanne perheessäsi olisi
parempi?

Liite 4. Riittävän hyvä vanhemmuus -huoneentaulu

Riittävän hyvä vanhemmuus

Vanhemmuus on

- läsnäolemistä
- ymmärtämistä
- välittämistä
- huolehtimista
- perustarpeiden tyydyttämistä

Rakkaus

Vanhemmuudessa ei ole tarpeen tulla valmiiksi, eikä täydelliseksi

Itsestä huolehtiminen

Vanhemmuus on tekoja ja toimintaa lapsen, vanhemman ja koko perheen hyväksi

Arvostus

Avun pyytäminen ei ole epäonnistumista, se on pyrkimystä kohti onnistumista

Epätäydellisyys

Kuunteleminen

Riittävän hyvä vanhemmuus on tavoittelemisen arvoista, sen ansaitsee jokainen lapsi ja vanhempi

TAMPEREEN ENSI- JA TURVAKOTI RY